

vestnik

Letnik XXIV.

Celovec, petek, 12. september 1969

Štev. 36 (1420)

Vietnam ob smrti Ho Ši Minha

Po daljši bolezni je prejšnji teden umrl predsednik Demokratične republike Vietnam Ho Ši Minh. Po večdnevni žalnih svečanostih, med katerimi so se od svojega mrtvega predsednika poslovili stotisoči Vietnamci, je bil v sredo tega tedna pokopan v Hanoju na trgu Ba Din, na tistem Trgu zmagoslavja, kjer je Ho Ši Minh leta 1945 prebral deklaracijo o neodvisnosti Vietnama. Pogrebni svečanosti so se udeležile tudi uradne delegacije iz vseh delov sveta, zlasti pa iz socialističnih dežel, da se poslovijo od moža, ki je bil posebej znana ideja boja proti imperializmu in boja za novo, socialistično družbo na azijski celini.

Vest o smrti velikega voditelja vietnamskega ljudstva je globoko odjeknila po vsem svetu. V svojem življenju, ki ga je v celoti posvetil boju za lepšo bodočnost svojega ljudstva in sploh človeštva, je Ho Ši Minh veljal za legendarnega revolucionarja in velikega borca za pravice narodov do samoodločbe in svobodnega razvoja. Njegova smrt je za vietnamski narod in za vse svobodoljubno in napredno človeštvo toliko večja izguba, ker je prišla v času, ko se dolgotrajni junaški boj vietnamskega ljudstva za svobodo in neodvisnost bliža zmagovitemu koncu, ko bodo v doglednem času obrodili sadovi dela in boja Ho Ši Minha — „Tistega, ki obseva“, kakor se v prevodu glasi njegovo ime.

Temu boju in njegovemu zmagovitemu koncu je Ho Ši Minh posvetil tudi svojo politično oporoko, ki so jo prebrali na žalni svečanosti v Hanoju. V tej oporoki pravi, da bo v domoljubnem boju proti ameriški agresiji še treba prestajati trpljenje in prispevati žrtve, „vendar smo prepričani, da si bomo izboje-

vali popolno zmago. Vsekakor moramo vztrajati do končne zmage. Naše reke, naše gore, naši ljudje se bodo ohranili večna. Kakršnekoli že bodo težave in odpovedi, naše ljudstvo bo decela zanesljivo zmagalo. Ameriški imperialisti bodo

MED OBISKOM GROMIKA:

V Beogradu potrdili načela spoštovanja suverenosti, enakopravnosti in nevmešavanja

Nedavni obisk sovjetskega zunanjega ministra Andreja Gromika v Jugoslaviji, kjer ga je sprejel tudi predsednik Tito, je potekal v pretežno delavnem vzdušju. Ni bil poudarek toliko na običajnih formalnostih, marveč na izmenjavi mnenj, ki je veljala tako bilateralnim kakor tudi mednarodnim vprašanjem.

V zaključnem sporočilu je rečeno, da sta se obe strani izrekli za nadaljnji razvoj prijateljstva in sodelovanja med SFR Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Pri tem pa je bil z obeh strani še posebej poudarjen pomen načel, ki jih vsebuje tako imenovana beograjska deklaracija iz leta 1955 — to so načela spoštovanja suvere-

nosti, enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve. Obe strani sta poudarili, da pomenijo ta načela „trajno osnovo“ za sodelovanje med obema državama.

Politični komentatorji v svojih ocenah Gromikovega obiska v Beogradu postavljajo v ospredje ravno ta del zaključnega sporočila ter menijo, da je Jugoslavija tudi ob tej priložnosti zabeležila uspeh s svojo dosledno politiko, temelječo prav na načelih, ki jih vsebuje tudi omenjena beograjska deklaracija. To z drugimi besedami pomeni, da so se med sedanjimi razgovori v Beogradu srečali enakopravni, neodvisni partnerji, ki z vsem potrebnim realizmom medsebojno upoštevajo deklarirane državne pozicije, cilje in probleme.

Prav ta realizem pa je omogočil, da pri jugoslovansko-sovjetskih razgovorih tudi v tistih vprašanjih, glede katerih vladajo določene razlike v obojestranskih pogledih, niso postavljali v ospredje tistega, kar bi lahko predstavljalo nepremagljive ovire, marveč so tudi v takšnih razmerah našli zadosten prostor, na katerem je moč graditi trdno poslopje konstruktivnega sodelovanja.

Zato prevladuje mnenje, da je obisk sovjetskega zunanj. ministra v Jugoslaviji znova prepričljivo pokazal, kako ob spoštovanju načel suverenosti, enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve ni težko najti stičnih točk za plodno bilateralno sodelovanje kot tudi za skupna prizadevanja v boju za mir in pozitiven razvoj v svetu.

Zato prevladuje mnenje, da je obisk sovjetskega zunanj. ministra v Jugoslaviji znova prepričljivo pokazal, kako ob spoštovanju načel suverenosti, enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve ni težko najti stičnih točk za plodno bilateralno sodelovanje kot tudi za skupna prizadevanja v boju za mir in pozitiven razvoj v svetu.

Predsednik Jonas na obisku v Romuniji

Z letalom „Koroška“ avstrijske letalske družbe AUA je zvezni predsednik Jonas v spremstvu zunanjega ministra Waldheima in visokih uradnikov včeraj odpoval na sedemdnevni uradni obisk v Romunijo, kjer je gost državnega predsednika Ceausesca.

Poleg ogleda raznih zanimivosti in običajnih formalnosti obsega program obiska tudi razgovore med najvišjimi predstavniki obeh držav in še posebej delovni razgovor obeh zunanjih ministrov. Pri tem bo razumljivo v prvi vrsti šlo za vprašanja dvostranskih odnosov med Avstrijo in Romunijo. Prav tako pa bodo izmenjali mnenja tudi o raznih aktualnih mednarodnih problemih, pri katerih ravno države, ki čuvajo neodvisnost svoje politike, lahko bistveno prispevajo k reševanju, zlasti k sožitju med deželami z različnimi političnimi in družbenimi sistemi.

Ob začetku šolskega leta

Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza se ob začetku šolskega leta obračata na javnost z naslednjim pozivom:

Pred nekaj dnevi so se zopet odprla šolska vrata. Vaš otrok, ali otrok Vašega soseda, prijatelja, znanca, je s tem napravil odločilni korak v življenje. Gotovo je Vaš namen, da nudite otroku čim boljše izobrazbo, da ga čim temeljiteje pripravite na življenje. Zato dovolite, da Vam pišemo nekaj vrstic v pomislek.

Učni načrti in predmeti, ki bodo otroka pripravljali na življenje, so v bistvu določeni po zakonih. Le v eni stvari Vam zakonodajalec in šolske oblasti dajejo proste roke, ker računajo z Vašo uvidevnostjo, kulturno zrelostjo in daljnovidnostjo, da za otroka izberete primerno izobrazbo: v zadevi dvojezičnega pouka oziroma slovenskega učnega jezika.

Ne bomo govorili o odgovornosti staršev, da svojim otrokom ohranijo materin jezik, ker je to stvar, ki jo mora rešiti vsakdo s svojo vestjo in uvidevnostjo. Opozorili bi Vas le na nekatere prednosti, ki se nudijo Vašemu otroku, če ga pripravite k dvojezičnemu pouku oziroma k slovenščini kot učnemu predmetu.

Marsikdo si bo mislil ali rekel, čemu mu bo vendar služil tako majhen jezik, kot je slovenščina. Če pa si stvar ogledamo nekoliko bolj od blizu, nam bo kaj kmalu jasno, da je v naših krajih prav slovenščina tisti jezik, ki ga najprej potrebujemo, čim prestopimo meje naše ožje domovine. V času, ko nas vežejo s Slovenijo odprte meje, ko dan za dnem, v trgovini, na delovnem mestu v turizmu in v industriji srečavamo ljudi, ki govorijo slovenski jezik, se kaj kmalu izkažejo prednosti znanja tega jezika. Kdor ne ostane zgolj za ozkim obzorjem svoje vasi, bo videl, da na primer na Štajerskem že nekaj let spretno izkoriščajo to odprto mejo in so ljudje z znanjem slovenskega jezika v vseh obratih in trgovinah dobrodošli in dobro plačani.

Marsikdo bo tudi rekel, ali morda slišal celo od „zastopnikov“ šolstva, da otroci morda niso sposobni, da bi obvladali dva jezika. Tudi to ne bo držalo. Dokazano je, in povsod po svetu se trudijo v to smer, da otroci, ki so se v mladih letih naučili drugega jezika, z lahkoto preskočijo tudi most do tretjega, četrtega jezika. Njihovo mišljenje, tako nas uči sodobna znanost, je z učenjem drugega jezika od vsega začetka postalo bolj prožno in gibčno. Tudi pojav, da otroci mešajo dva jezika, je dosti pogostejši v primerih, v katerih otroci v okolici slišijo sicer dva jezika, v šoli pa se učijo samo enega. Če torej hočete svojemu otroku dobro, potem mu ne jemljite te lepe možnosti, za katero ga bodo njegovi sošolci kasneje v življenju dostikrat zavidali.

Pa še eno stvar. Jezik ni samo sredstvo za sporazumevanje med seboj, stvar, ki jo danes lahko rabimo, jutri spet ne. Jezik kot tak, in prav posebno naš slovenski jezik, je živa zakladnica naše zgodovine. Zanimiv ni samo za nas, marveč za ves svet, ker je z njegovo pomočjo v znanosti danes mogoče rešiti toliko in toliko vprašanj, ki jih, če se ta jezik po naši malomarnosti ne bi več ohranil, ne bi več bilo mogoče rešiti. Ne samo nam samim, vsemu svetu smo torej dolžni, da ohranimo ta veliki kulturni spomenik. V sebi je ohranil na stotine dragocenih in starinskih besed, ki so jih drugi slovanski jeziki že izgubili, in se po svoji vrednosti lahko meri z vsakim drugim evropskim jezikom.

Ne dajte se torej zapeljati tistim, ki trdijo, da se učenje slovenskega jezika danes ne izplača več. Vedite, da imate Vi kot avstrijski državljani in kot evropski človek prav, če se odločite za prijavo k slovenščini, da pa tisti, ki skušajo to preprečiti, grešijo ne le nad koroško domovino, temveč se tudi ne zavedajo, kako s tem siromašijo širši kulturni svet.

To naj Vam bo v pomislek in preudarek, ko pošiljate svojega otroka skozi šolska vrata v življenje.

Za

Krščansko kulturno zvezo
Erik Prunč, predsednik

Slovensko prosvetno zvezo
Hanzi Weiss, predsednik

Opozorilo: K dvojezičnemu pouku je treba prijaviti otroke, ki letos obiskujejo prvi razred ljudske ali glavne šole; prav tako pa je možno prijaviti tudi otroke, ki obiskujejo že višje razrede omenjenih šol, pa doslej še niso bili prijavljeni k dvojezičnemu pouku. Prijavo, ki jo mora izvesti zakoniti predstavnik otroka, je mogoče napraviti še do vključno četrtka prihodnjega tedna, in sicer usno ali pismeno pri vodstvu dotične šole.

NA SREDNJEM VZHODU:

Ponovno zaostren položaj

Srednji vzhod ne pride do miru. Nasprotno. Odnosi med Izraelom in arabskimi deželami so izpostavljeni stalnim pretresom. Skoraj dnevno se ponavljajo — enkrat z ene in potem spet z druge strani — oboroženi izpadi manjšega ali od časa do časa tudi večjega obsega. „Napadalec“ ima vedno izgovor, da gre le za povračilno akcijo. To medsebojno „povračanje“ ali „obračunavanje“ vedno spet zahteva tudi človeške žrtve, predvsem pa povzroča čedalje večjo napetost in s tem stalno nevarnost, da iz takih povračilnih akcij lepega dne izbruhne spet pravi oboroženi spopad, nova vojna z vsemi zlemi posledicami tako za neposredno prizadete dežele kakor tudi za mir v svetu sploh.

V to nevarno igro stopnjevanja napetosti na Srednjem vzhodu nedvomno sodi tudi najnovejši napad izraelskih oboroženih sil na

egiptovsko ozemlje južno od Sueza. Pravijo, da gre za največjo vojaško akcijo po znani šestdnevni izraelsko-arabski vojni pred dvema leti. Napad, pri katerem so sodelovali vsi trije rodovi izraelske armade, je bil izveden s takšno naglico, da so bile egiptovske čete povsem iznenadene ter so baje utrpeli velike izgube.

Ne da bi krivdo valili samo na eno stran in na drugi strani videli le nedolžno žrtve, pa ravno ta primer spet zelo jasno kaže, kam je privedla neodločnost, ki jo v vprašanju Srednjega vzhoda že od vsega začetka prakticira OZN. Zaradi lastnih interesov, ki jih imajo v tem delu sveta velesile, vse do danes ni uspelo doseči jasne in nedvoumne obsodbe napadalca, predvsem pa ni bila uresničena zahteva po izpraznitvi zasadenih ozemelj, kar skriva v sebi vzroke za vedno nove spopade.

Obeta se volilni sporazum

Že v začetku leta je predsednik SPO dr. Kreisky predlagal, naj bi stranke za volitve 1970 sklenile sporazum, v katerem bi se obvezale, da bodo volilni boj vodile brez osebnih žalitev političnega nasprotnika. Socialistični predlog je generalni sekretar ÖVP dr. Withalm takrat zavrnil, toda zdaj je njegov namestnik Pisa presenetil javnost s podobnim predlogom, ki se prav tako zavzema za sporazum o poštenem volilnem boju.

Dr. Kreisky je sedanjí predlog ÖVP-jevskega funkcionarja pozdravil in naglasil, da je vsakčas pri-

pravljen z ÖVP in z drugimi političnimi strankami razgovarjali o takem sporazumu. Pač pa je pri tem opozoril, da je njegov svoječasní predlog vseboval tudi določilo, po katerem naj bi se stranke sporazumele o omejitvi izdatkov za volilni boj, o čemer pa v sedanjem ÖVP-jevskem predlogu ni govora.

Morda bo res uspelo doseči med strankami ustrezen sporazum, ki bi zabil, da bi se volilni boj — kakor že večkrat — spet izrodil v nepotrebne medsebojne izpade in osebne žalitve, ki gotovo ne sodijo v okvir stvar. polit. argumentacije.

Kdo je proti gospodarskim koristim Koroške? POŠIROKEM SVETU

V svoji radiooddaji sredi avgusta se je deželni glavar Sima med drugim bavil tudi v vprašanju možnosti naselitve večjega podjetja elektroindustrije na Spodnjem Koroškem. Pri tem je sporočil, da se je pričel pred dvema leti razgovarjati s predstavniki avstrijske podružnice znanega Siemensovega koncerna o možnostih in pogojih za ustanovitev podjetja v Labotski dolini, v katerem naj bi izdelovali agregate za električno ogrevanje ali klimatizacijo oz. aparate obveščevalne tehnike. Kakor je deželni glavar v svoji oddaji sporočil, ti razgovori niso privedli do pričakovanega zaključka, čeprav se je že 20. maja tega leta objava glasila, da bo Siemens ugodil želji s tem, da bo v Labotski dolini ustanovil podjetje za izdelavo aparatov obveščevalne tehnike. 5. avgusta so namreč dunajski predstavniki Siemensu sporočili, da podjetje, ki ga ima koncern v ta namen v načrtu, ne bo na Koroškem, marveč pri Limburgu v Belgiji.

S tem v zvezi je generalni direktor Siemensu dr. Tacki v sredo minulega tedna sporočil „vzrok“ za to odločitev. Ob priložnosti ustanovitve družbe za obveščevalno tehniko na Dunaju, je vedel povedati, da se je koncern zaenkrat proti Koroški izrekel zaradi tega, ker je mnenja, da kapacitete v območju Labotske doline ne bi krile potreb po delavcih in delavkah, ki jih podjetje zahteva. Po njegovem mnenju je v tem območju razpoložljivih le okoli 1500 delavcev in delavk, podjetje pa bi jih potrebovalo okoli 5000.

Ne da bi se hoteli spuščati v polemiko o tem, zakaj je ta poskus šel po vodi, menimo, da je vprašanje „kdo je proti gospodarskim koristim Koroške?“ upravičeno in na mestu. Zakaj? —

Prvič ne drži, da v območju Labotske doline ne bi bilo mogoče najti 5000 delavcev in delavk, ki bi jih tovrstno podjetje industrije šibkega toka potrebovalo. S svoje strani samo lahko podčrtamo besede deželnega glavarja v komentarju na to izjavo generalnega direktorja Siemensu. V območju Labotske doline je gotovo več kot 5000 delavcev in delavk pripravljanih, da se zaposlijo v takem podjetju, čakajo le na čas, kdaj bo ustanovljeno. Poleg Labotske doline sodi v to območje pretežni del velikovškega okraja, iz katerega se zaradi tega, ker nima industrije, odseljuje čedalje večje število prebivalstva. Oba okraja skupno pa štejeta okroglo 100.000 prebivalcev.

Drugič je treba opozoriti, da pri Siemensu ne gre za prvi primer, ko je Koroška prikrajšana v svojih gospodarskih koristih. Takih primerov je že precej. Naj med njimi omenimo le posus ukinitve tovarne celuloze v Rebrci v prid drugih podjetij tovrstne industrije v Avstriji. Naj še omenimo ukinitve premogovnikov v št. Štefanu v Labotski dolini v prid drugih ležišč rjavega premoga ter na poskus likvidacije rudnika Hüttenberg v prid štajerskih rudnikov železa. V prid štajerske se je izjalovil tudi koroški poskus za naselitev rafinerije ob naftovodu Adria—Dunaj v okolici Pliberka, ki je sedaj v gradnji.

Vsi ti primeri kažejo, da so neke na delu sile, ki poskušajo našo deželo, zlasti pa njen vse premalo industrializirani in zaradi tega gospodarsko šibki jugovzhodni del prikrajšati v njegovih gospodarskih koristih. Tako stojijo stvari tudi v primeru Siemensu. Minister dr. Weiss kot vladni predstavnik v osrednjem združenju podržavljenih podjetij OIG ima sedaj — v drugič — stvari v veliki meri v rokah. Ko je namreč generalni direktor Siemensu dejal, da je ustanovitev elektrotehnične industrije v Labotski dolini skoraj brezizgledna, je dodal, da zadevni razgovori še niso zaključeni. Vse to pa je dejal ob priložnosti uradnega akta ustanovitve podjetja obveščevalne tehnike (NTW). To podjetje je otrok dunajskih to-

varn šibkega toka (WSW), ki sodijo v sklop podržavljene industrije, in dunajskih tovarn

Velika sredstva za modernizacijo jugoslovanske ptt službe

Jugoslavija namerava v obdobju 1969—1975 temeljito modernizirati svoj poštni, telefonski in telegrafski promet, ki sodi trenutno še med najslabše razvite v Evropi. V ta namen hočejo investirati okrog 5 milijard dinarjev (kakih 10 milijard šilingov); posojilo v višini 400 milijonov din bo za modernizacijo jugoslovanske ptt službe odobrila tudi Mednarodna banka za obnovo in razvoj.

Modernizacija ptt mreže bo velikega pomena tudi za jugoslovansko elektronsko industrijo. Tako na primer domača podjetja za komutacijsko telefonijo, kot sta „Iskra“ v Kranju in „Nikola Tesla“ v Zagrebu, lahko zadovoljijo vse potrebe ptt podjetij po tovrstnih napravah, medtem ko so visokofrekvenčne naprave sposobne dobaviti nadaljnje tri jugoslovanske tovarne, in sicer ljub-

„Šušarska nedelja“ v Tržiču

Zadnje nedeljo je bil Tržič v znamenju posebne turistične zanimivosti — „šušarske nedelje“, ki sta jo z raznimi starodavnimi navadami čevljarstva obrti priredila tržičko turistično društvo in tovarna čevljev „Peko“.

Najmočnejši pečat je Tržič nedvomno vtisnilo čevljarstvo, saj so svoječasno imeli v Tržiču in okoliških vaseh skoraj v vsaki hiši svoje „šušarje“. Iz prvotne obrti se je razvila industrija: leta 1903 je bila ustanovljena tovarna „Peko“ kot najstarejše čevljarstvo podjetje v Jugoslaviji. Kmalu je to podjetje zaslovelo po najkvalitetnejši in najelegantnejši obutvi. Ob izbruhu druge svetovne vojne so v tovarni, ki je takrat zaposlovala 350 ljudi, izdelali letno 200.000 parov čevljev. Po vojni je bilo treba obrat temeljito obnoviti, danes pa sodi tovarna „Peko“ med najkvalitetnejše proizvajalce čevljev ne samo v Jugoslaviji, marveč v Evropi sploh, zaposluje kakih 1400 delavcev ter izdela na leto 1.850.000 parov čevljev. O priznani kakovosti pa govori zlasti dejstvo, da gre ena tretjina proizvodnje v izvoz, od tega več kot polovica v zahodne dežele.

kablov in kovin, kjer je Siemensov koncern odločilni faktor.

Novo podjetje avstrijske industrije šibkega toka ima velike razvojne možnosti. Tako je bilo ob njegovi ustanovitvi rečeno od več strani. Prav zato ima minister Weiss baš sedaj najlepšo priložnost, da kot Korošec zastavi svoj vpliv v podržavljeni industriji in pri Siemensovem koncernu za realizacijo omenjenega projekta v industrijsko in turistično najbolj zaostalem predelu naše dežele. To bi bil dolžan tudi zaradi tega, ker se v primeru rafinerije in petrokemične industrije za ta predel ni zavzel tako, kot bi bilo potrebno in na mestu. (bl)

ljanska, zagrebška ter zemunska. Program modernizacije ptt službe do leta 1975 bo vsekakor edinstvena priložnost, da navedene tovarne ustrezneje izkoristijo svoje zmogljivosti, saj bo za proizvodnjo oziroma dobave naprav komutacijske telefonije namenjenih okrog 1,7 milijarde din, za naročila in dobave visokofrekvenčnih naprav pa okrog 800 milijonov din. Samo ta naročila bodo torej znašala okroglo 2,5 milijarde din, tako da se bodo morale omenjene tovarne nedvomno odločiti za čim tesnejše medsebojno sodelovanje.

V okviru predvidene modernizacije jugoslovanske ptt službe razumljivo sodi tudi program razvoja ptt prometa na območju Slovenije. Predvideno je, naj bi v letih od 1969 do 1975 obseg poštnih storitev narasel v primerjavi z letom 1968 za 41 %, telegrafskih storitev za 195 %, telefonskih storitev za 207 % in drugih storitev za 56 %. Ta predvidevanja temeljijo na dosedanjih gibanjih obsega ptt storitev, dinamiki tržnih potreb in seveda predvideni razširitvi ptt omrežja in zmogljivosti. Dosedanje neskladje med zmogljivostmi in potrebami hočejo odpraviti v dveh do treh letih, nato pa naj bi zmogljivosti naraščale v skladu s potrebami.

Program razvoja predvideva, da bodo v ptt dejavnost na področju Slovenije investirali v obdobju od 1969 do 1975 skupno 556.429.000 din, in sicer za razvoj telefonsko-telegrafске službe 508.648.000 din ter za razvoj poštnih služb ostalih 47.781.000 din. Z upoštevanjem obveznosti, ki jih imajo ptt podjetja za že sedaj zgrajene oziroma dobavljene zmogljivosti, pa bodo vsa vložena sredstva znašala 666.228.000 din. Z modernizacijo ptt omrežja pa se bodo razumljivo povečali tudi dohodki ptt dejavnosti: v primerjavi z letom 1968 naj bi skupno povečanje dohodkov znašalo 132 %; pri tem bi se dohodki od poštnih storitev povečali za 85 %, dohodki od telegrafskih storitev za 159 %, dohodki od telefonskih storitev za 155 % in dohodki od drugih storitev za 150 %.

ADIS ABEBA. — Generalni tajnik OZN U Tant je na konferenci šefov držav Organizacije afriške enotnosti v Adisu Abebi zavzel odločno stališče proti politiki rasizma. Pretežni del svojega govora je posvetil problemu ostankov kolonializma na afriškem jugu ter obsodil politiko rasnega zatiranja, ki jo izvajajo vlade Južnoafriške unije, Rodezije in Portugalske. Predvsem je obsodil povsem negativno stališče Južnoafriške unije ter pozval velike sile in glavne partnerje te države, naj sprejmejo učinkovite ukrepe, da bi Južnoafriška unija opustila svojo sedanjo politiko. Sedanji položaj v Južni Afriki — je naglasil U Tant — ima namreč zemetke ostrega spopada, ki bi utegnili zajeti ves afriški jug. Šefi držav članic Organizacije afriške enotnosti so se v Adisu Abebi zbrali, da razpravljajo predvsem o osvobodilnem boju v Afriki, o vojni v Nigeriji in o krizi na Srednjem vzhodu.

MURSKA SOBOTA. — V navzočnosti visokih političnih in kulturnih predstavnikov Slovenije, Hrvatske, Štajerske, Gradišanske, Slovaške in Madžarske so v Murški Soboti slovesno odprli mednarodno likovno razstavo z naslovom „Panonia 69“. Na razstavi sodeluje 59 likovnih umetnikov s skupno 92 deli, in sicer iz Jugoslavije, Avstrije, Madžarske in Češkoslovaške. Razstava, o kateri je podpredsednik slovenske vlade dr. France Hočevar pri otvoritvi dejal, da predstavlja čvrsto vez medsebojnega sporazumevanja in neposrednih kulturnih stikov ter simbol prijateljstva med ljudstvi panonskih dežel, bo odprta do 16. oktobra. Medtem ko je v Murški Soboti urejen slikarski del razstave, so kiparski del priredili v Radencih, kjer so organizirali tudi simpozij na temo „Kultura in turizem“.

BONN. — Novi francoski predsednik Georges Pompidou je v spremstvu predsednika vlade Jacquesa Chabana Delmasa, zunanjskega ministra Mauricea Schumanna in drugih visokih predstavnikov obiskal Zahodno Nemčijo, kjer je imel razgovore s kanclerjem Kiesingerjem in drugimi nemškimi politiki. Za Pompidouja je bil to prvi obisk v inozemstvu, odkar je postal predsednik francoske republike, sicer pa je sodil v okvir rednih medsebojnih obiskov francoskih in zahodnonemških predstavnikov, ki se navadno sestanejo v določenih presledkih, da izmenjajo stališča o bilateralnih in tudi mednarodnih problemih.

ILIRSKA BISTRICA. — Z velikimi slavnostmi so se v občini Ilirska Bistrica spomnili stoletnice ljudskega tabora, ki je bil leta 1869 pri gradu Kalcu. Najprej so v Knežaku odprli novo šolsko poslopje, potem pa so se zbrali pri gradu Kalcu, kjer je bil urejen Vilharjev muzej. Na slavnosti je govoril sekretar sekretariata CK ZK Slovenije inž. Andrej Marinc, ki se je spomnil treh pomembnih mož z Notranjskega — Toneta Tomšiča, Miroslava Vilharja in Alojza Valenčiča, katerim so odkrili spomenik. O pomenu taborov pred sto leti pa je govoril Ciril Kosmač in naglasil, da se je s teh prireditve žiril zanos slovenstva med široke ljudske množice, predvsem pa so bili tabori po kmečkih uporih prva slovenska množična politična zborovanja.

HELSINKI. — Finski predsednik Kekkonen bo v času od 22. septembra do 4. oktobra obiskal Romunijo, Madžarsko in Češkoslovaško, kjer se bo z vodilnimi državniki pogovarjal o finskem predlogu za sklicanje konference o evropski varnosti.

SOFIJA. — V Bolgariji so v začetku tega tedna slovesno obhajali 25-letnico socialistične revolucije v Bolgariji. Slavnosti so se udeležili tudi visoki predstavniki drugih socialističnih dežel.

NEW YORK. — Generalni tajnik OZN U Tant je predložil osnutek proračuna svetovne organizacije za prihodnje leto, in sicer v znesku 164 milijonov dolarjev, kar je za 6 odstotkov več kot obsega proračuna za tekoče leto. U Tant je poudaril, da so ta sredstva nujno potrebna za uresničitev najvažnejših potreb svetovne organizacije. Pričakujejo, da bo razprava o proračunu v glavni skupščini OZN zelo živahna, ker velesile (ki morajo prispevati največ za svetovno organizacijo) nasprotujejo vsakemu zvišanju izdatkov OZN, medtem ko se zlasti dežele v razvoju zavzemajo za čim večja sredstva svetovne organizacije, ker si od tega razumljivo obetajo tudi večjo pomoč in dejavnost OZN, na katere delu so življenjsko zainteresirane.

HAMBURG. — Zahodnonemški kancler Kiesinger je v izjavi za neki časopis izrazil mnenje, da tudi po državnozborskih volitvah (ki bodo 28. septembra — op. ured.) nikakor ne izključuje možnosti nadaljnje „velike koalicije“ med krščanskimi in socialnimi demokrati, pač pa bi mu bila ljubša „mala koalicija“ s sedanjo opozicijsko FDP (s katero so bili krščanski demokrati že enkrat v vladni koaliciji — op. ured.).

SKORAJ 25 LET PO VOJNI:

Plovba po Atlantiku še vedno nevarna

Od letošnje pomladi se vedno pogosteje slavijo 25-letnice osvoboditve tega ali onega kraja v tej ali drugi državi izpod nacističnega režima. Čez nekaj mesecev, maja prihodnje leto, pa bo vsa Evropa slavila petindvajsetletnico velikega dne, ko je v znak zmage nad nacistično Nemčijo nad Reichstagom v Berlinu zavihrala rdeča zastava, ki jo je bil tja prinesel pripadnik sovjetske armade.

Toda hkrati iz dneva v dan beležimo tudi žalostne dogodke, ki spominjajo, da je druga svetovna vojna komaj komaj za nami. V ta okvir sodi tudi primer dveh danskih ribičev, ki sta se komaj živa privlekla na kopno, potem ko ju je ožgala bomba, ki je eksplodirala v njuni mreži, bomba, ki je čakala „v zasedi“ še iz zadnje vojne.

Pravzaprav imajo Skandinavci ves čas po vojni opravka s tisoči ton razstreliva, granat, morskih min in posebnih granat, napolnjenih s plinom, ki so ostale v morskih globlinah od časov zadnje vojne. Pred tedni je prišlo do eks-

plozije velikih količin razstreliva med otokom Bornholm in južno obalo Švedske; in ker je do tega prišlo v bližini mesta Aarhusa, je vprašanje, ki je prej že nekaj časa zamrlo, ponovno oživilo.

Sicer je res, da je prišlo do sedaj le do redkih nesreč. To pa zato, ker je zahodni del Baltika točno obeležen, kod je plovba dovoljena in kod ne, tako da imajo po tem delu tega tako prometnega morja že prave enosmerne in dvosmerne „ulice“, kakor v kakšnem mestu. V primeru, da kaka ladja zapusti določeno „ulico“, bo ali nasedla zaradi plitve vode, ali pa naletela na mino, kakor se je to zgodilo pred nekaj tedni nekemu danskemu ribičkemu motornemu čolnu, ki je zletel v zrak, ko je trčil ob mino pet milj jugozahodno od Roedbyhavna, važne luke, iz katere vsako uro pluje veliko trajektov, ki vzdržujejo zvezo z Nemčijo. Motorni čoln je bil v trenutku eksplozije na samem robu 7 milj širokega in 20 milj dolgega minskega polja, ki se razteza med otokoma Lolland in Langeland.

Po podatkih lista „Dagbladet“ je švedska vlada začela raziskovati kolikšno nevarnost predstavlja 20.000 ton tako imenovanega „Senneps“-plina, ki so ga ob koncu vojne potopili 80 metrov globoko, kakih 15 milj severno od Bornholma. Švedski strokovnjaki menijo, da ta plin, ki je sedaj v želatinastem stanju, ne grozi nikomur, pa čeprav je začel že uhajati iz zabojev, ker je le-te morskava voda v 20 letih in več že razjedla. Pri 80 metrih vlada temperatura 5 stopinj in zato je učinek plina nič. Toda kaj če bi morski tokovi zanesli plin ob švedske obale, kjer je na tisoče turistov? Ali se ne bi potem zgodila nesreča, kot se je pripetila dvema ribičema, ki sta čistila ulovljene ribe in nato utrujena zadremala; ko pa sta se sredi noči zbudila, je bilo že prepozno, kajti plin v želatinastem stanju ju je že povsem opekel in so ju rešili le s presajanjem kože.

Potopljeni plin, ki so ga izdelali Nemci, predstavlja veliko nevarnost. Nemci ga sicer niso preizkušali, ker so se bali morebitnih

represalij. Ko pa je prišla sovjetska armada, so vse velikanske količine plina enostavno potopili, da bi ne prišel komu v roke. Švedski sami priznavajo, da so Sovjeti iskali res največje globine, toda sedaj postajajo zaskrbljeni. Prav nič manj niso zaskrbljeni Danci, kajti tudi oni so ugotovili, da je v Baltiku veliko razstreliva, na tisoče in tisoče ton zelo nevarnih „igrač“, ki bodo odslej vedno bolj nevarne, kajti tekom časa je morskava voda že opravila svoje.

Danske oblasti se sicer izgovarjajo, da so ribiči glede tega obveščeni in da so na morskih kartah zaščitena področja, na katerih je potopljeno razstrelivo in koder so potopljene vojne ladje. Nadalje pravijo, da bi bilo treba vse to očistiti, toda hkrati poudarjajo, da bi to stalo veliko veliko milijonov in da bi ta očistevalna akcija bila povezana z velikanskimi nevarnostmi.

Druga svetovna vojna, ki se je končala pred skoraj 25 leti, se torej v določeni obliki še nadaljuje — pogosto celo s človeškimi žrtvami.

Mariborsko gledališče bo gostovalo v Celovcu

Zadnje nedeljo septembra bo v Mestnem gledališču v Celovcu na povabilo Slovenske prosvetne zveze gostovalo Slovensko narodno gledališče iz Maribora. Koroški publikli se bodo mariborski gledališčniki predstavili z dramo „Tri sestre“ A. P. Čehova. Dramo so v pretekli sezoni igrali v Mariboru in gostovali z njo tudi v Ljubljani. Kritika je izredno dobro ocenila nastop tako v Mariboru kot tudi v Ljubljani. Slovensko narodno gledališče je zadnjič gostovalo na Koroškem z recitalom „Pozdravljena dolina šentflorijanska“. Gostovanje Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora bo gotovo tudi tokrat doživljeno, saj koroškim Slovencem manjka poklicnega gledališča, v Ljubljani ali v Mariboru pa je pot le predolga.

O „Treh sestrah“ in sploh o delih Čehova je pisal L. Smasek v mariborskem „Večeru“: „Po tridesetih letih so nas spet obiskale na odru mariborskega gledališča Tri

Michael Guttenbrunner petdesetletnik

Nedavno je obhajal koroški pesnik Michael Guttenbrunner, ki sedaj živi deloma na Dunaju in deloma v Švici, svojo petdesetletnico.

Michael Guttenbrunner je eden najpomembnejših avstrijskih lirikov. Po drugi svetovni vojni je postal znan tudi preko avstrijskih meja. Izdal je več pesniških zbirk: „Opferholz“, „Schwarze Ruten“, „Ungereimte Gedichte“, svojo najnovejšo pesniško zbirko pa je naslovil „Die lange Zeit“. V teh pesniških zbirkah biva strahopetnost in oportunistična posameznikov v življenju in v umetnosti. Michael Guttenbrunner je izdal tudi antologijo „Schmerz und Empörung“ ter pripravil izbor pesmi Theodorja Kramerja „Vom schwarzen Wein“.

S slovenskim slovstvom se je srečal pesnik že v zgodnjih letih. Leta 1938 je prvič obiskal Slovenijo in se navduševal nad Ljubljano. V slovenskem glavnem mestu je tedaj spoznal nekatere znamenite Slovence. Posebno cenil Cankarja in Plečnika. Letos se je Michael Guttenbrunner udeležil 6. srečanja alpskih pisateljev v Mariboru in ob tej priložnosti dejal: „Slovenijo sem obiskal prvič leta 1938 in spoznal nekatere znamenite Slovence, npr. Glonarja, Plečnika, Finžgarja, Steleta, Stritofa, Novačana... Ze tedaj sem dobil vtis, da je Ljubljana, Slovenija nekakšen evropski mali „Olimp duha“. Tokratna pot je moj davni vtis potrdila in okreplila. Kakor se v Plečnikovem delu družita Bizanc in Florenca, severnjaštvo in slovanstvo in kakor najdem v Cankarjevih črticah Čehova in Maupassanta v eni osebi, tako vse bolj verjamem, da sem v Sloveniji našel križišče vzhoda in zahoda, severa in juga. Hočem v življenju še nekaj storiti za to, da bi svet več zvedel o duhovni, etični in umetniški moči tega ljudstva (Slovencev), ki družijo slovensko razmišljenost in čustvenost s srednjeevropsko energijo...“.

Michael Guttenbrunner je bil vselej strpen tudi do koroških Slovencev, ki se pridružujemo iskrenim čestitkam ob njegovem življenjskem jubileju!

Valentin Oman nagrajen

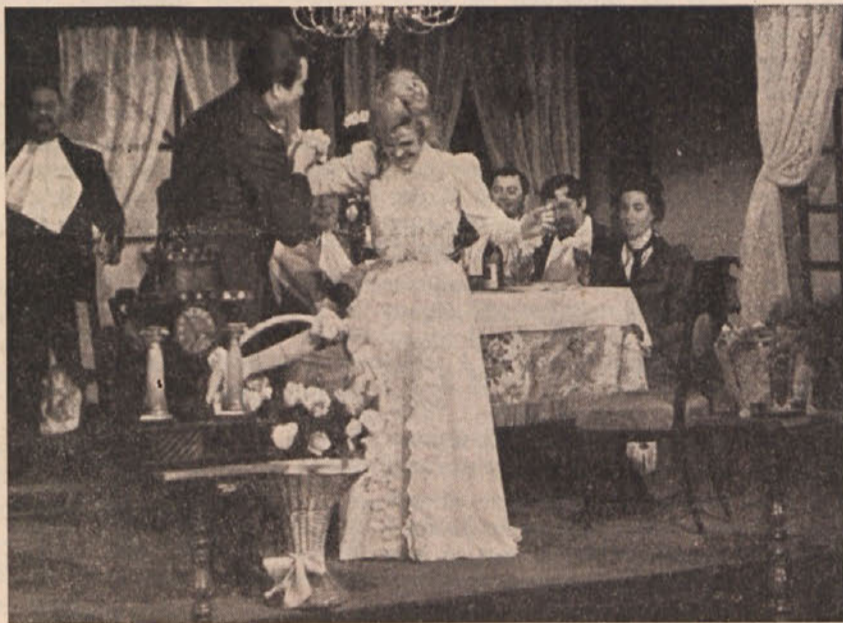
Koroški slovenski umetnik Valentin Oman, ki se je udeležil konec avgusta IV. ekstempore tekmovanja slikarjev v Piranu, je bil nagrajen s prvo nagrado. Tekmovanja v Piranu se je udeležilo okoli 50 tujih in domačih umetnikov. Dva dni so umetniki slikali Piran in njegovo okolico. Svoja dela so morali nato predložiti komisiji. Komisija je enoglasno podelila prvo nagrado Valentinu Omanu. To je prva inozemska nagrada, ki je bil deležen umetnik, ki je prejel za nagrado 3000 dinarjev. Drugo mesto je na tem tekmovanju zasedel Lojze Logar, tretje mesto Italijan Luciano Trojaniš, 4. mesto pa so priznali Giorgiju Ciacottu in Borisu Jazihu. Nagrajena dela so ostala v lasti galerije, ki jih je na posebni razstavi predstavila občinstvu.

učinkuje kot namerna preobleka, kot današnja drama o današnjih problemih, presajena zaradi želje po razdalji in z njo po večji objektivnosti in plastičnosti nekam v preteklost, da bi delo z večjo razsežnostjo pridobilo učinkovitost.

Kaj pa je tisto, kar nas danes v Treh sestrah nagovarja prav tako močno kot včeraj? Spoznanje, da je mirovanje, čeprav zadovoljno in na videz srečno, poguba, in prepričanje, da je živa samo pot naprej, pol, ki pa se mora izraziti kot uredničev, in ne zgolj kot želja. Neuresničena želja — spoznanje, da tičiš sredi same gnilobe, in odločitev iztrgati se iz nje, ki pa je ni mogoče izpeljati — te še bolj pogublja kot vse tisto srečno-srečne sprijaznjence z življenjem, kakršno pač je. Hrepeneči, ki se niso prebili do akcije in koraka naprej, trpijo mnogo bolj ob zakrknani stvarnosti, o kateri so bili prepričani, da so z njo obračunali, kot pa tisti, ki so se s to stvarnostjo pobotali.

Hrepenenje brez ustrezne možnosti, da bi ga uresničili (čeprav nas bi ob doseženem cilju prav gotovo popadlo novo hrepenenje po novem cilju), je ubijalsko, je poškodljivo. In vendar hrepenimo, in vendar nismo zadovoljni z našim življenjem, in vendar imamo le red-

(Dalje na 4. strani)

Prizor iz drame: „Tri sestre“

Slovensko gledališče v Trstu pred novo sezono

Slovensko gledališče v Trstu je najvažnejša kulturna ustanova Slovencev v Italiji. Gledališče pa ni znano samo med Slovenci v Italiji, temveč tudi Slovencev v matični domovini in koroškim Slovencem. Slovensko gledališče gostuje v teku sezone v raznih krajih Goriške, Benečije in Primorske. V preteklih letih so gledališčniki iz Trsta nastopili večkrat v Sloveniji. Pot pa jih je vodila tudi na Koroško, kjer so nastopili v celovškem Mestnem gledališču. Kako pomembno je gledališče za splošno in še v posebni meri za jezikovno kulturo, je znano. Koroškim Slovencem manjka taka kulturna ustanova. Kot ustanova slovenske manjšine vrši Slovensko gledališče posebno poslanstvo. Letos je sprejelo v svoj repertoar devet predstav; sedem predstav bodo pripravili tržaški gledališčniki sami, v goste pa bodo sprejeli Dramo in Opero iz Ljubljane.

Repertoar za gledališko sezono 1969-70 je upravni svet društva „Slovensko gledališče“ sprejel na svoji zadnji redni seji. Otvoritvena predstava sezone bo 18. oktobra letos s premiero Levstik-Mahničeve ljudske komedije „Martin Krpan“. Naslovno vlogo bo igral za svoj igralski jubilej Danilo Turk-Joco. Komedijo bo režiral eden najboljših poznavalcev in tolmačev slovenske ljudske dramske ustvarjalnosti, profesor Mirko Mahnič. V prejšnjih sezonah je režiral v Trstu pasijonske igre, s katerimi je Slovensko gledališče iz Trsta gostovalo tudi pri nas.

Umetniško vodstvo, ki ga sestavljajo prof. Josip Tavčar, Miroslav Košuta in Filibert Benedetič, se je odločilo za repertoar, ki ima svoj poudarek na ljudskosti. O tem priča uvodna predstava za začetek sezone in še nekatere druge. Umetniško vodstvo hoče približati gledališče najširšim plastem slovenskega občinstva. K ljudskim predstavam je mogoče prišteti še dramo Bertolda Brechta „Dobri človek iz Sečuana“. Režijo za to dramo je prevzel eden najpomembnejših slovenskih in jugoslovanskih režiserjev Bojan Stupica, ki je lansko leto režiral na Slovenskem gledališču v Trstu Čehova dramo

„Tri sestre“. Režiser Bojan Stupica je deloval kot gost na nekaterih najznamenitejših odrih Zapadne Evrope. Kot tretja na vrsti bo jazrazito ljudska komedija kontovelskega komediografa Jake Stoka „Moč uniforme“. To ljudsko komedijo je gledališče igralo že pred leti in je na moč zabavala obiskovalce gledališča. Slovensko gledališče bo v prihodnje vsako leto uprizorilo po eno štokovo delo. Komedijo bo režiral Marjan Uršič, ki je v prejšnji sezoni asistiral pri vseh režijah in tudi režiral pri študijskem odru. Slovensko gledališče je vzelo v svoj sezonski program tudi delo italijanskega pisca Ignazia Siloneja „Dogodivščina ubogega kristjana“. To je najnovejšo delo tega italijanskega pisca in, kakor sodijo, tudi njegovo dosedaj najboljšo. Prevod v slovenščino pa je sploh prvi prevod tega dela v kak tuj jezik. Režijo je prevzel pisatelj in režiser v ljubljanski Drami in na drugih odrih Andrej Hieng.

V tej sezoni bo Slovensko gledališče uprizorilo tudi Finžgarjevo delo „Naša kri“. Režijo so predali Viktorju Molki. Dolej je imenovan sodeloval pri Slovenskem gledališču le kot scenograf, kot režiserja so ga v Trstu prvič spoznali v veseligr „Matiček se ženi“ v izvedbi ljubljanske Drame. „Sumničenje“ Georgesa Feydeauja bo režiral Adrijan Rustja. Vsako leto pripravi Slovensko gledališče še otroško predstavo. Tudi letos ta predstava ne bo manjkala. Priznani mladinski režiser Joško Lukeš bo verjetno na novo postavil na oder „Snežuljčico“.

Za gostovanje Drame in Opere iz Ljubljane dela še niso bila določena. Pri izbiri morajo seveda upoštevati repertoarja obeh gledališč.

Vseh predstav je predvidenih v sezoni 1969-70 okrog 160. Slovensko gledališče bo tudi tokrat nastopilo v Beneški Sloveniji in onstran meje na Primorskem. Predvidena so tudi gostovanja v raznih mestih Jugoslavije, med njimi v Ljubljani. Slovensko gledališče pa bo priredilo tudi razne proslave in večerne recitale.

Razstava v Deželni galeriji

V Deželni galeriji v Celovcu so za začetek jeseni pripravili zanimivo razstavo lesorezov. Ta razstava je verjetno ena izmed najpomembnejših razstav, kar jih je bilo do sedaj videti na Koroškem. Razstavljenih je 94 originalnih lesorezov 33 umetnikov iz Japonske in Amerike. Lesoreze je dr. Lee Springschitz, kustos Deželne galerije, poskrbel pri združenju „Xylon“, ki se je specializiralo na lesoreze.

To združenje stoji pod pokroviteljstvom nekega švicarskega muzeja, ki vsako leto povabi na sodelovanje pri teh razstavah vrsto pomembnih grafikov. Razstavo, ki jo potem pripravijo, pošiljajo iz države v državo, iz mesta v mesto. Letošnja razstava je zelo obsežna. Vabilu muzeja se je namreč odzvalo 227 umetnikov, muzej pa je izbral za razstavo „Xylon V.“ 409 del. Razumljivo je, da tako obsežno razstavo v Celovcu niso mogli pripraviti kar na enkrat. Zato so jo za Celovec razdelili na tri skupine. Prvo skupino tvorijo umetniki iz Japonske in Amerike, v drugi skupini bodo prikazali dela umetnikov iz slovanskih dežel, v tretji skupini pa dela grafikov iz Nemčije, Švice in Avstrije. Razstavo „Xylon V.“ so dosedaj pokazali v Švici in na Švedskem.

V prvem delu razstave sodeluje 13. Japoncev, ki pripadajo različnim smerem na tem področju umetnosti. Odlikujejo pa se vsi po izbiri barv. Dela teh umetnikov so polna kontrastov. Vsi se nam prikazujejo kot dobri grafiki in lesorezi, ki nadaljujejo tradicijo svoje dežele. Iz raznih držav Južne in Severne Amerike prihajajo drugi razstavjalci.

Prvi del razstave bo dostopen do 21. septembra.

„50 let koroškega slovstva“

Koroški pisatelji, ki so združeni v Zvezi koroških pisateljev, so pretekli četrtlet na klubski seji v Celovcu razpravljali o delovnem programu za prihodnja leta. V predsedstvo Zveze koroških pisateljev so tokrat kooptirali med drugimi tudi slovenskega pesnika Valentina Polanška.

Ker zveza namerava razširiti svoj delovni krog in je v tem smislu

odobrila precejšen delovni program, so v odbor poklicali še sledeče ustvarjalce: Johanna Lindnerja, Dolores Viesér-jevo, Herberta Strutza ter Hermanna Lienhardta. Na zasedanju so sklenili, da bodo še v tem mesecu pripravili ob 50-letnici Michaela Guttenbrunnerja posebno slovesnost v neki celovski galeriji.

Zveza se je zavzela tudi za to, da izdelajo za „Avstrijski teden knjige“ poseben moderen program. Teden knjige bodo v Celovcu obhajali konec oktobra. V tem tednu naj bi po želji koroških književnikov pripravile domače knjižarne modernejši in bolj privlačen program kot pretekla leta. Poseben problem je, kako prodreti v javnost. Zato so na tej seji sklenili, da bodo posvetili večjo pozornost časopisju in radiu. V določenih razdobjih hočejo priobčiti v časopisih razne publikacije in referate in sodelovati redno pri radijskih oddajah.

Najpomembnejši sklep pa je bil, da leta 1970 izdajo antologijo „50 let koroškega slovstva“. Razveseljivo je, da tudi tukaj sodeluje zastopnik manjšine. Že na srečanju pisateljev alpskih dežel v Mariboru so koroški nemški pesniki in pisatelji navezali stike s svojimi slovenskimi sodeželani. Takrat so izrazili željo po tesnem sodelovanju. V Mariboru so se nekateri nemški koroški pisatelji zavzeli tudi za to, da se sprejmejo v Zvezo koroških pisateljev tudi pesniki in pisatelji — Slovenci. Povabili so svoje slovenske kolege na razgovor v Celovcu, do katerega pa do danes še ni prišlo. Vsekakor pa se lahko pričakuje, da bo do takega pogovora res prišlo, saj so v Zvezo koroških pisateljev včlanjeni ustvarjalci, ki so se že ponovno izrazili za sodelovanje slovenskih in nemških koroških pesnikov in pisateljev.

KULTURNE DROBTINE

- Dr. Milan Horvat, bivši vodja zagrebške filharmonije, je to dni tudi formalno prevzel umetniško vodstvo simfoničnega orkestra avstrijskega radia in televizije. Za čefa so ga imenovali že pred letom. Ta personalna novost je vzbudila veliko pozornost. Novi orkester se bo javnosti prvič predstavil 19. septembra. Horvat pravi, da bo posvetil posebno pozornost sodobnemu programu, vendar ne le tako imenovani novi klasiki, temveč tudi drugim delom.
- Na filmskem festivalu v Benetkah so podelili prvo nagrado jugoslovanskemu filmu „Zasoda“.
- Direktor Deželnega muzeja v Celovcu Dvorni svetnik dr. Franz Koschier je to dni obhajal svoj 60-letni življenjski jubilej.
- Na gradu Krastowitz so pretekli teden organizirali seminar za vodje skupin, ki se ukvarjajo z ljudskimi pesmi.
- Pri založbi Suhrkamp bodo jeseni prihodnjega leta izdali zbrana dela pisatelja Uđđna von Horvatha.

Naši maturantje v Jugoslaviji

Od 21. avgusta do 1. septembra je bila sedma generacija maturantov Državne gimnazije za Slovence v Celovcu na svojem maturitetnem potovanju. To potovanje nas je vodilo po vseh republikah Jugoslavije, tako da smo imeli priložnost spoznati večnacionalno te države ter kulture, ki se razvijajo in medseboj prepletajo.

Prvi dan nas je pričakoval na Ljubelju vodič Božo Kolšek, ki nas je vodil na potovanje. V Ljubljani se je pridružil še drugi vodič, prof. dr. Klemenčič, ki je to potovanje skrbno pripravil. Naša vožnja se je nadaljevala proti Zagrebu. Naslednje dni pa smo prepotovali še tele najvažnejše kraje: Beograd, Kragujevac, Skoplje, Prizren, Titograd, Dubrovnik, Split in Reko. V teh krajih smo se seznanili s tamkajšnjim prebivalstvom, z njihovimi proble-

mi in z načinom njihovega življenja. V Prizrenu smo imeli priložnost pobliže spoznati albansko manjšino in njene probleme. Tam nas je tudi občina povabila na sprejem, na katerem je bilo ponovno poudarjeno veselje, da so se srečali pripadniki dveh manjšin.

Nekaj dneva je bila za nas gostoljubnost ljudi. Trudili so se, da nam pokažejo čim več. S prizadevanjem in z lastno požrtvovalnostjo sta nam vodiča organizirala to in ono, česar drugače ne bi bili videli. V Dubrovniku smo se nastavili v vrsto za karte za folklorni nastop v okviru dubrovniških poletnih iger. Oglede folklornega nastopa nam je omogočil slednjič direktor iger, ki je poskrbel za brezplačne vstopnice oziroma je organiziral dodatne sedeže. V Dubrovniku smo ostali tri dni. Vsak dan smo se hodili kopat. Od Dubrovnika smo se podali ob prelepi jadranski obali v Split. Tam smo si ogledali mesto in še zlasti Dioklecijanovo palačo.

Zadnjič smo videli morje, ko smo odpoštovali iz Reke v Ljubljano, kjer smo pohiteli na dva sprejema. Prvi je bil pri republiškem sekretarju za prosveto in kulturo Slavku Bohancu. Na tem sprejemu nam je dal nekaj napotkov za nadaljnje življenje. Govoril je tudi o vlogi Jugoslavije v svetu. Med drugim je rekel tole: „Ob tej priložnosti želim posebej poudariti pomen dobrih sosedskih odnosov med Jugoslavi-

jo in Avstrijo. V tem prizadevanju imate vi posebno vlogo, ki se je sami zavedate. To je vloga mostu med dvema sosednjima narodoma.“ Tega sprejema se je udeležil tudi avstrijski generalni konzul dr. Heinrich Riesenfeld. Tudi on je spregovoril ter med drugim povedal sledeče: „Sedaj se začne za vas življenjski boj, v katerem se boste morali uveljaviti s svojimi lastnimi močmi. Želim vam iz vsega srca, da bi v tem boju zmagali uspešno in da bi prehodili vašo življenjsko pot kot zvesti avstrijski državljani in pa istočasno kot zavedni člani slovenske kulturne skupnosti. Vsak poseamezni izmed vas naj bi bil na tej poti steber mostu prijateljstva, ki povezuje Avstrijo z njeno južno sosedo. Že samo to je važna življenjska naloga, ki je dana vsakemu izmed vas po vaši narodni pripadnosti. Da bi jo uspešno izpolnili in da bi to storili z veseljem in globokim zadovoljstvom, je moja iskrena želja.“ Na koncu svojega govora nas je povabil v prostore avstrijskega generalnega konzulata in rekel, da naj se od tam podamo na pot v našo domovino. Po prijetnih urah na konzulatu smo se odpeljali proti Koroški.

Po dvanajstih dneh potovanja je morala priti tudi ura ločitve. Kakor je težka vsaka ločitev, tako je tudi tokrat preteklo mnogo solz ob razhodu velike skupnosti dveh narodov.

W. G.

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRA

Materin jezik

Problematika dvojezičnosti, s katero smo dnevno konfrontirani, še posebno pa vzgoja otrok v predšolski dobi na dvojezičnem ozemlju je povod, da pišem Vestniku.

V moji mladi družini, s katero živim na vasi, ki je že močno ponemčena in v kateri že prevladuje nemški jezik, se govori samo slovensko. Če se spominjam nazaj, ko je še vsa okolica govorila slovensko, to ni bil problem. Danes, ko že vsi otroci sosedov govorijo nemško, pa je to drugače.

Večkrat sem razmišljal, ali je prav, da se tako trdovratno držimo materinega jezika. Čestokrat se je zgodilo, da so ponemčeni sovaščani pomnožili moje otroke, češ, kako se bodo ti reveži znašli v šoli, ko ne obvladajo nemščine. Se en primer mi je dal misliti. Eden mojih otrok je zbolel. Treba ga je bilo dati v bolnico. Tam povem, da moj sin ne zna nemško. Bolničarka me začudeno pogleda, kot da ne bi bil pri pameti in me nabruli: „Jo wollns den dos Kind vablnn lossn? Des Kind nit taitsch lernn, jo gibts den sowos a no?“ Hudovala se je v najslabši nemščini, ki jo je možno čuti v okolici Celovca. Takih in podobnih primerov v zadnjih letih ni manjkalo.

Končno pa je napočil dan, ko je otrok prišel v šolo. S prijavo k dvojezičnemu pouku sem učitelju zaupal, da otrok nemščine ne zna. Med šolskim letom sem zasledoval, kako se je otrok učil dva jezika. Nisem si predstavljal, kako brezhobno in lahko se nauči otrok drugega jezika. Konec šolskega leta pride fant z odličnim spričevalom v roki vesel domov. S ponosom pripoveduje, da ga je učitelj postavil za zgled pred celim razredom rekoč: Ob vstopu v šolo ni znal nemško, sedaj, ob koncu leta, pa govori izbrano nemščino.

Če primerjam ta dosežek s spakredano nemščino (ponemčeni) otrok sosedov, pridem do sklepa, da se vendarle splača ostati zvest materinemu jeziku.

(Ime in naslov pisca znana)

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO

vabi

na predavanje s skioptičnimi slikami:

„Vzponi slovenskih alpinistov v Hindukušu in v Alpah“

Predavanje, ki ga bo imel član ekspedicije planinec Stane Belak, bo v ponedeljek 15. septembra 1969 ob 19.30 uri v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu.

Odbor

Prosvetni zbor na Brnci

Čeprav Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci v zadnjem času ni zabeležilo večjega delovanja, pa le moremo poročati o njegovem zadnjem občnem zboru, ki obeta, da bo med prosvetlasi na Brnci le spet prišlo do aktivnosti. Tako upanje je dal občni zbor, ki je bil minulo nedeljo pri Prangarju v Zmolčah.

Na občnem zboru je bil izvoljen nov odbor, v katerega je poleg starejših prišlo tudi nekaj mladih članov. Za predsednika je bil izvoljen Rudi Pichler, ki se je občnemu zboru zahvalil za zaupanje. Vse navzoče pa je ob tej priložnosti pozval k sodelovanju v društvu. Dosedanjemu predsedniku Tonetu Slugi se je novi predsednik zahvalil za njegovo dolgoletno delovanje v društvu. Tone Sluga lahko s ponosom gleda na svoje delo v društvu, zlasti v povojnih letih, ko so na Brnci poleg številnih iger uprizarjali tudi zahtevne glasbene odrske prireditve.

Občnemu zboru je spregovoril tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzi Weiss ter novemu odboru obljubil vso podporo s strani centralne organizacije. Pri tem je poudaril veliki pomen dela, ki ga opravlja društvo, tudi z narodnoobrambnega vidika.

Kulturni del na občnem zboru je izvedel moški sekstet iz Bilčovsa, ki je navzočim zapel več slovenskih narodnih in umetnih pesmi.

LOGAVAS

Pred kratkim smo se logavaški pevci zbrali na stari domačiji Rezicovega očeta Jožefa Straussa, ki je 21. 8. 1969 praznoval 85-letnico svojega rojstva.

Za nas vse je bil to velik jubilej, ker Rezicov oče ni samo znana oseba, dober kmet, trden narodnjak, ampak je tudi eden izmed ustanoviteljev našega prosvetnega društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1904. Lahko si mislimo, koliko je jubilarnt žrtvoval tekom 65tih let društvenega dela. Najbrž ne bomo mogli šteti ur, ki jih je Rezicov oče žrtvoval, bodisi kot pevec pri pevskih vajah, bodisi kot režiser in igralec na naših odrih, bodisi kot učitelj naše mladine in kot trpin po prvi in med drugo svetovno vojno. Krvavelo mu je srce, ko je moral kot star korenjak doživljati, kako so nasprotniki ubijali naše ljudi in s tem uničevali od njega začrtano, mlajšim prepuščeno slovensko kulturno delo. Toda niso mogli vsega uničiti. Brž po drugi svetovni vojni se je Rezicov oče zopet vključil v domače društvo in je tam sodeloval še mnoga leta. Ob 60-letnici obstoja našega društva leta 1964 mu je Slovenska prosvetna zveza podelila „Drabosnjakovo priznanje“. Še danes krepko pomaga svojemu sinu pri kmečkem delu, vsako nedeljo ga lahko pozdravimo v Logavaški cerkvi in je sploh najrajši zmeraj tam, kjer so logavaški pevci.

Rad se še danes spominja na lepe ure, ki jih je preživel med svojimi,

med pevci, med igralci, med sosedmi in med kmeti. Veselilo ga je, da smo se pevci zbrali na njegovi domačiji in da je še posebno odlikoval ta njegov življenjski praznik naš novi župnik Martin Hotimitz, ki je bil prav tako med gratulanti; po pozdravu jubilarnta je blagoslovil novo Rezicovo hišo, kamor smo bili potem vsi povabljeni.

Kakor je to v Logi vasi že navada, smo prepevali še dolgo v noč. Rezicov oče so nam pripovedovali vesele in trde doživljaje, ki so jih doživeli tekom osem desetletij. Poleg dobre svinjske pečenke in kmečkega kruha so nas Rezicovi, ki so bili seveda vsi zbrani okoli starega očeta, napajali z dobrim vinom, tako da se je vnela živahna družba. Nazadnje nas je jubilarnt opozoril na to, da naj skrbimo za to, da ne bi utihnila v Logi vasi naša himna.

Vsi, ki Rezicovega očeta poznamo, posebno pa še logavaški pevci mu kličemo: „Še na mnoga vesela in zdrava leta!“

KOLENDAR

Petek, 12. september	Ime Mar.
Sobota, 13. september	Notburga
Nedelja, 14. september	Pov. sv. kr.
Ponedeljek, 15. september	Mar. 7 žal.
Torek, 16. september	Ljudmila
Sreda, 17. september	Lambert
Četrtek, 18. september	Januarij

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

VABILO

na predstavo drame Antona Pavloviča Čehova

TRI SESTRE

ki jo bo ansambel Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru v nedeljo 28. septembra 1969 ob 15. uri uprizoril v Mestnem gledališču v Celovcu.

Vstopnice v predprodaji pri vseh krajevnih prosvetnih društvih in eno uro pred pričetkom predstave pri gledališki blagajni.

Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni!

Mariborsko gledališče bo gostovalo v Celovcu

(Nadaljevanje s 5. strani)

ki možnost pognati se naprej, da bi se iz doseženega razočaranja (vsak doseženi cilj je to) spel pognali naprej. In vendar smo se pobotali s tem, kar je, zato pa stojimo in gnijemo, zadovoljno nesrečni, ne pa razočarani, ker ničesar ne pričakujemo.

Kako naprej? Hrepeneti je treba in se za to hrepenenje tudi boriti, čeprav propasti ali po zmagi iskati nov boj za uresničitev novih hrepenenj.

Tri sestere bi se rade iztrgale iz postanosti in usmratenosti blatne in neumne in zlobne province, rešila naj bi jih Moskva in ljubezen in delo, vendar nimajo moči, da bi se za to bojevale, prve ovire jih zastavijo, ostanejo v okolju, iz katerega so si tako želele, in ostane jim neuresničeno, ubijalsko hrepenenje.

O Čehovu oziroma njegovih delih se je utrdilo nekaj enostranskih in zato zmotnih mnenj in na njegovi osnovi tudi takih uprizarjalnih praks. Tukaj je tista znana misel, da gre pri Čehovu zgolj za ozračje, razpoloženje, lišino, premore, nikoli pa ne za dejanje. Ta

misel je seveda neustrezna, ker so drame A. P. Čehova polne dogajanja, vendar ne tistega nasilno zapletajočega in odpletajočega se. So pa zares brez kričeče, za kratke ekscerpte zelo primerne zgodbe, ki jo imajo nekateri pomotoma za dejanje. Toda to ni dokaz, da v dramah A. P. Čehova ni dejanja. Ogromno ga je in tekočega po tipično človeških, življenjskih, resničnih tirnicah, ko se porajajo na pol izgovorjene in neizpeljane, prekinjene misli, ki ni njih namen, da bi vzbudile radovednost in vprašanja oziroma sklepanja in odgovore drugih dramskih likov, temveč zgolj pristen oris življenja, o katerem večinoma mislimo eno, govorimo pa drugo, predvsem pa drug mimo drugega... Tudi zaplet poznamo in tradicionalnega zoprnika, ki žene dejanje k sklepnim katastrofi, samo da je Čehov prislunil bistvu življenja kot malokdo drug in ustvaril dramo (dramatiko), ki je njena konstrukcija odlična, nenasilna, življenjska, neopazna...

Velik dramatik je pisal o vsakdanjih, (na videz) malih stvareh in pokazal, kako velike so."

Ferdinand Graf umrl

Na Dunaju je 8. septembra umrl bivši minister Ferdinand Graf. Bil je eden najpomembnejših ministrov druge republike, ki je deloval v vrstah avstrijske ljudske stranke.

S politiko se je začel ukvarjati že v prvi republiki. Čeprav je izhajal iz obrtniške družine se je v posebni meri zanimal za probleme kmečkega stanu. V prvi republiki je bil direktor koroške kmečke zveze. Po vkorakanju nacističnih čet v Avstrijo so ga zaprli in poslali za nekaj časa v Dachau, nakar je bil vpoklican v vojsko. Po zlomu nacizma je Graf zopet začel politično delovati. Postal je državni sekretar v notranjem ministertvu, po podpisu državne pogodbe pa prvi obrambni minister druge avstrijske republike. Čeprav je bil bolehen, je mesto obrambnega ministra oddal šele leta 1961. Že nekaj let prej se je končalo njegovo najboljšo obdobje kot politik. Ferdinand Graf je kot politik deloval pri raznih strankarskih organizacijah. Bil je generalni direktor Avstrijske kmečke zveze, odločilno besedo je imel pri Avstrijski založbi, ki je strankarskega značaja, zasedal pa je visoke funkcije tudi v pomembnih gospodarskih podjetjih.

Ferdinand Graf, ki se je rodil v Celovcu, je bil zagovornik koroških interesov.

MLADINSKI PEVSKI ZBOR „A. M. SLOMŠEK“

bo v nedeljo 14. septembra 1969 gostoval na Koroškem. Ob 11. uri bo zbor priredil koncert pri Šercerju v Šmihelu, ob 15. uri pa v farni dvorani v Škocijanu. Med drugo mašo ob 10. uri bo pel v farni cerkvi v Šmihelu.

Zbor bo izvajal slovenske narodne in umetne pesmi. Ljubitelji mladine in naše pesmi vabljeni!

Avstrijci malo berejo

Fesslov institut na Dunaju je ugotovil, da Avstrijci zelo malo berejo. Le 21% Avstrijcev redno prebira knjige. Med stalnimi bralci je največ uradnikov. Močno je intenzivnost branja odvisna tudi od šolske izobrazbe. Če pomislimo, da 42% prebivalstva že eno leto ni prebralo knjige in da od božiča 1968 celih 65% prebivalstva ni kupilo nobene knjige, je to res sramotno. Le 16% delavcev in le 6% prebivalstva na podeželju redno prebira knjige, med maturoanti in akademiki pa je 54% rednih bralcev. Najbolj brani so ljubezenski romani, na drugem mestu najdemo strokovne knjige, na tretjem reportaže o važnih dogodkih, na četrtem historične romane, zadnje mesto zavzemajo knjige z utopično vsebino. 70% povprašanih ni moglo navesti avtorja knjige, ki so jo kot zadnjo prebrali.

V farmah gojijo bisere

Skozi tisočletja je biserna školjka obdržala svojo skrivnost. Šele v novejšem času so dognali, da je biser pravzaprav tuje telo, ki ga školjka v večletnem delu vprede. Na Japonskem, v deželi potrpežljivih in previdnih vrtnarjev, so se začeli poskusiti za kultiviranje biserov, ki so pa le prinašali vrsto razočaranj, dokler se ni posrečilo neutrudljivemu „reju“ Mikimotu prvemu gojiti školjke tako, da so na svoj naravni način proizvajale okrogle bisere. Bila je leta 1921 svetovna senzacija, ko so se na pariškem sejmu draguljev pojavili prvi kultivirani biseri. Danes je na Japonskem okoli 3000 biser-nih farm, od katerih je 80 odstotkov manjših

Največ rojstev beležijo v afriških deželah

V afriških deželah južno od Sahare se rodi vsako leto glede na število prebivalstva v svetovnem merilu največ otrok. Dežele med Gvinejo na zahodu in Sudanom na vzhodu so izvedenci označili za „področje plodnosti“, ker tamkajšnji prirastek znatno prekaša svetovno povprečje, ki znaša zdaj 34 otrok na tisoč prebivalcev.

V Gvineji se rodi in vsakih tisoč prebivalcev okoli 62 otrok na leto, v Maliju 61, v vseh drugih deželah „področja plodnosti“ pa vsaj 46. Zenske v tem delu Afrike rodijo povprečno po šest otrok. V Gvineji, Maliju, Dahomeju, Zgornji Volti, Kongu (Brazzaville), Nigru, Nigeriji in v nekaterih drugih afriških deželah južno od Sahare najdete družine, ki štejejo tudi nad štirideset članov. Mnogoženstvo je v vseh teh državah še vedno poglavitna oblika zakonske skupnosti.

Statistični podatki ZN kažejo, da se afriško prebivalstvo najhitreje množi, vendar tudi najhitreje umira, saj znaša povprečna življenjska doba Afričanov še vedno samo štirideset let. Prebivalci Čada, Centralnoafriške republike, Konga (Brazzaville), Dahomeja, Gane, Gvineje, Toga in Zgornje Volte ne dočakajo v povprečju niti te starosti.

Na vsakih tisoč prebivalcev umre po svetu okoli 16 ljudi na leto, v Afriki pa se giblje to povprečje okoli 25. Na Slonokoščeni obali umre 33, v Zgornji Volti 32, v Čadu 31, v Gabonu in Maliju pa po 30 ljudi na vsakih tisoč prebivalcev. Slabe življenjske razmere — podnebje, lakota, bolezni, splošna negotovost in ujme vseh vrst — so poglaviti vzroki prezgodnjega umiranja Afričanov.

Afrika je na prvem mestu tudi glede smrtnosti otrok. V Gabonu je med tisoč novorojenčkov kar 229 otrok, ki ne dočakajo prve obletnice rojstnega dne. (Za primerjavo: v skandinavskih deželah umre v prvem letu življenja le po petnajst na vsakih tisoč novorojenčkov.) Mnogo dojenčkov umre tudi v vseh drugih deželah južno od Sahare, razmeroma največ (nad 150 na vsakih tisoč) v Zgornji Volti, Kongu (Brazzaville), Čadu, Sierra Leone, Maliju in Dahomeju.

družinskih obratov z manj kot 30 splavi. Na vsakem splavu visi okrog 100 košar iz žice, v vsaki je 30 do 40 školjk. „Amas“ se imenujejo potapljavke, ki prinašajo iz globine divje rastoče školjke. V kratkem času, v katerem odpre školjka svoji lupini, vtakne v njo spretna roka biserno jedro. To majceno kroglico izstružijo iz lupine neke v Missisippiju živeče vrste ostrig. S tem nastajajo biseri z izrednim bleskom. Takoj nato potopijo školjke v košarah spet v morje. Skozi tri do šest let je treba potem školjke skrbno opazovati. Školjkarice očistijo vsakih 6 tednov vsako školjko alg in halog.

Stalno merijo vodno temperaturo, ustrezno njej je treba košare obesiti nižje ali višje. Biserne školjke se hranijo z mikroskopsko majhnimi živimi bitji, ki plavajo v vodi. Tehnično visoko razvita služba javlja nevarnosti: mrzle tokove, morske potrese, tajfune. Hitro prepeljejo splave z motornimi vlačilci v bolj zavarovane zalive. Najbolj se pa bojijo „rdeče plime“, milijard planktonov, ki izločajo strupe, kateri na mah uničijo školjke in s tem trud mnogih let.

Po treh do šestih letih se začne trgati. Mnogo školjk je vloženo jedro izločilo, spet druge vsebujejo spačke. Od odraslih biserov je samo vsak deseti primeren za nakit. Na sortirnih mizah bisere po skrbnem očiščenju razvrščajo po velikosti in kakovosti. Za sestavljanje ogrlic je potrebno dolgoletno izkustvo glede na velikost, barvo, obliko in

Svetovna zbirka topolov

Med Novim Sadom in vasjo Kača raste edinstvena znanstvenoraziskovalna plantaža topolov in vrh, „živa zbirka“ vseh vrst tega drevoja, zbrana na raznih celinah. Ta najpestrejša plantaža tako imenovanih mehkih listavcev je prišla v strokovno literaturo pod imenom „Populetum Danubile“ (Podonavski topolnjak), saj so ob sotočju Donave največji gozdovi topolov v Evropi.

Tega znanstvenoraziskovalnega dela se je lotil inštitut za topole v Novem Sadu z namenom, da dobi Jugoslavija zbirko tistih vrst hitrorastočih topolov in vrh za gojitev na plantažah, ki najbolj ustrezajo podnebnim in geografskim razmeram in ki bodo dajale največji prirastek kvalitetnega lesa, tako zelo potrebnega tovarnam celuloze, papirja, embalaže, pohištva in gradbenega materiala.

Na več ko 40 hektarih površine so že posadili več tisoč raznih vrst topolov in vrh, ki rasto na južni in severni polobli zemeljske kroglice. Plantaže bodo stalno bogatili, izpopolnjevali bodo to „živo zbirko“ z vsemi vrstami in različicami topolov in vrh z vsega sveta.

Poleg znanih vrst evropskih topolov so na tej plantaži posadili topole z raznih področij ZDA, od doline Missisippija do Michigana. Iz Kitajske so pripeljali znane topole, ki izločajo balzam. Plantažo so izpopolnili z raznimi vrstami topolov in vrh iz doline Amazonke, nadalje iz Argentine, Koreje, Japonske, Avstralije, južne Azije, Sovjetske zveze, skandinavskih držav in iz ajriške celine.

Bogato raznolikost teh mehkih listavcev bodo strokovnjaki izkoristili za oplemenitve, selekcijo in križanje, tako da bodo v gozdnih revirjih Jugoslavije kmalu uspevale vrste topolov in vrh, ki potekajo iz najbolj oddaljenih koncev sveta.

blesk. Kočljivo je vrtnanje luknjic s posebnim vrtnim strojčkom.

Posamezne velike bisere pokupijo veliki draguljarji za idelavo dragocenih nakitov. „Japan Pearl Exporters Association“, v kateri so japonski izvozniki združili okoli 90 odstotkov „bisernih rejcev“, skrbno pazi predvsem na standardno kakovost. V prvih povojnih letih so izvozili mnogo biserov s tanko kožico. Farmerji niso pustili školjkam zadostiti časa, da bi zapredle okoli vsiljenega jedra zadosti močno plast. Biseri s tanko kožo

predvsem nimajo najvažnejše značilnosti, od znotraj svetlečega bleska. Pri kontroli kakovosti take bisere uničijo.

O ceni odloča v prvi vrsti blesk, medli biseri so cenejši. Merodajna za življenjsko dobo in vrednost je tudi koža bisera. Biseri z debelejšo kožo imajo živahnejši blesk, njihova lepota je trajnejša. Razliko v blesku opazi tudi nenavajeno oko, glede debelosti kože je to težje.

Kot briljant tehtajo tudi kultiviran biser po karatih: 5 karatov je 1 gram. Z velikostjo raste vrednost. Merijo po milimetrih, za male bisere veljajo biseri od dveh, za zelo velike pa biseri po 9 do 10 milimetrov. Ti so pa zelo redki.

Klasična oblika je popolnoma okrogel biser. Nastajajo tudi polkroglasti biseri, primerni za prstane in uhane. Zelo iskani so biseri v obliki hruške, za kravatne igle in uhane. V zadnjem času narašča zanimanje za „baročni biser“, ki je nepravilno oblikovan: če ima lep blesk, predstavlja posebno mikavnost.

Našli so Erosovo glavo

Turški oddelek za zaščito starin v Carigradu je sporočil, da so našli glavo Erosovega kipa, zgubljeno pred več kakor 1700 leti. Ta glava boga ljubezni, delo Lysippa, kiparja Aleksandra Velikega, je izginila, ko so Goti leta 262 po našem štetju oropali mesto Efes. Trup Erosa je našla ekipa avstrijskih arheologov, ki so odkrili ostanke tega pristaniškega mesta med izkopavanji, ki so se začela l. 1964. Najdbo Erosove glave ocenjujejo kot enega najpomembnejših arheoloških uspehov v Turčiji do zdaj.

Zdravstvo v letu 2000

Kam pelje medicinska znanost? Sliši se nenavadno, vendar je res, da prihodnosti medicine doslej niso napovedovali zdravniki, marveč predvsem biologi, sociologi, fiziki, tehniki ali pisci z bujno domišljijo. Nedavno sta zdravnika z biološkega inštituta v Marburgu (ZR Nemčija) Graul in Franke pregledala futurološke publikacije medicinske smeri in skušala nakazati verjetni razvoj medicine do leta 2000.

Zdravnika sta pripravila napovedi za troje obdobje: do leta 1985, do 1990 in do 2000. Po njunem mnenju mnoge sedanje smeje napovedi še vedno sodijo v svet domišljije.

O presajanju organov sta Graul in Franke mnenja, da

bo medicina sicer dosegla nadaljnje pomembne uspehe, vendar centralnega živčevja (možganov in hrbtničnega mozga) ter z njim tesno povezanih delov človeškega telesa, kot so živci za vid in sluh, nikoli ne bo mogoče nadomestiti oziroma zamenjati.

Že do leta 1985 bo lahko medicina močno vplivala na proces staranja, tako da se bo povprečna življenjska doba podaljšala na 85 let. Prav tako bo medicinska znanost dosegla velike uspehe v boju proti infektivnim boleznim in profi raku, tako da bo okoli leta 1990 znatno manj smrtnih žrtev raka in virusnih bolezni.

Zdravnika sodita, da se število bolezenskih primerov do leta 1985 ali 2000 verjet-

no ne bo zmanjšalo, ker bodo premagane bolezni zamenjale nove, v glavnem tako imenovane „civilizacijske bolezni“ in duševne motnje v raznih oblikah. Težiče zamenj bolesni se bo premaknilo s telesnega na nepredvidno duševno področje. Na to že zdaj kažejo nekateri pojavi, na primer naraščajoča potrošnja zdravil in mamil ter precenjevanje erotike in življenjskih užitkov nasploh.

Medicina bo verjetno že v tem stoletju odmaknila klimakterij za nekaj let, zagotovila ljudem ugodnejšo starost, zamenjala izgubljene ude z elektronsko usmerjevalnimi profezami ter z elektroni in z radarjem vnesla malo več „svetlobe“ v osamljeno življenje slepih.

Ciklamen

JANKO KERSNIK

„Hranite si to, saj sva se pobotala! Toda še nekaj,“ pristavila je Elza in oni zlobni svit ji je šinil zopet z oči, „še nekaj, gospod doktor; naj vas vendar enkrat sveta prosim. Vedite, gospod Meden me snubi — kaj pravite, vi ste razumen mož, kaj mi je storiti?“

Stisnila je spodnjo ustno med zobe ter neprestano in nekako bodeče zrla v Hrasta.

To vprašanje in ta nenadejana novost razburila ga je še bolj.

Ako smo dali tudi slovo ljubezni in ako nam ni ničesar več do ženske, za katero se nam je bilo nekdanje srce vnelo — vse te nekdanje strasti se povrnejo z dvojno silo, ako vidimo, da ima drug posesti, kar je bilo nekdanje naše. Ljubosumnost traja dalje nego ljubezen.

Tako se je godilo tudi doktorju.

„Kaj, Meden vas snubi?“ vprašal je s hripavim glasom. „Da!“ de je ona z nekovim zadoščanjem, kajti videla je, da Hrast svoje strasti ne more prikrivati.

„In jaz — jaz naj vam svetujem?“

„Da, prosim vas!“

„O — vi, vi —! Vi ste zlobni!“ siknil je doktor.

„Jaz vas ne umejem.“

Rekla je to malomarno predse.

„Prav imate; saj je bilo res neumno,“ hiti oni ter brska s palico po pesku; jeza mu je jela kipeti. „Torej sveta si želite; i ne — gospodična Elza, vzemite ga — Medena!

Kakor ga jaz poznam, ne bo vam delal posebne preglavice.“

„Haha!“ vzkliknila je ona polglasno, pa čulo se ni kakor smeh.

„In dovolite mi, gospodična, da vam prvi čestitam!“ pristavi Hrast.

Sam ni vedel, kak piker zasmeh je zadonel iz njegovih besedi.

Pa njo je globoko zadel.

„Ne, ne, to je že preveč!“ hitela je ter glasno zajokala. Pala je na stol ter ihtela se naslonila na mizo.

Ako hočemo resnični biti, moramo povedati, da jo je doktor z nekakim zadovoljstvom ogledoval; pa ne dolgo, kajti čutil je, da mu preti jako smešna vloga: odpuščanja prositi, preklicevati, tolažiti — vse to mu je stopilo pred oči in eno se mu je bolj smešno zdelo nego drugo. Obrnil se je ter naglo odšel z vrta, ne da bi se enkrat ozrl.

„Jaz dvojim, da vzameš Medena,“ mrmral je sam pri sebi, ko je z naglimi koraki hitel čez klanec. „In če ga vzame... bedak, bedak, saj nimaš nobene pravice do nje.“

V tem trenutku se mu je približal izza ovinka eleganten voz z dvema čilima konjičema. Bil je Medenov, a gospodarja ni bilo v njem, nego temno opravljena gospa — tlovska. Vračala se je menda iz Borja. Ugledala je doktorja stoprav, ko je šinil voz mimo njega, ter mu nalahko odzdravila. Rdečice njene on ni mogel opaziti, tudi odzdrav njen je komaj videl; pa obstal je nehote ter zrl za vozom, kateri je naglo izginil za bližnjim ovinkom.

Potem se je udaril ob čelo ter, obrnivši se proti Borju, dejal skoro glasno: „Tudi tu nimaš nobene pravice več!“

Drugega jutra se ga je polastila, kakor navadno, neka dobrodejna reakcija, in ko mu je dopoldne prinesel sluga z Drenovega pisemce in mu je, razgrnivšemu to, palo ne-

koliko duhtečih ciklamnov iz njega, nasmehnil se je skoro veselo.

„To je torej odgovor,“ mislil si je.

Na majhnem lističu pa je stalo zapisano:

Ein guter Rat ist auch nicht zu verschmäh'n.

Homunculus.

Hrast je hladnokrvno vzel pero ter pod to vrsto napisal dotični pristujoči verz iz Fausta:

— — — Wir wollen's weiter seh'n.

Mephistopheles.

Zganil je zopet list, napisal nanj Elzin naslov ter ga oddal slugi. Pa uro pozneje prinesel mu je drugi ravno to pismo neodprto nazaj.

„Hoho!“ vzkliknil je doktor, ko ga je bil zapustil sluga. Premeril je, roki menceč si, dvakrat sobo gor in dol, potem pa je pismo s korčki vred spravil v miznico, vzel klobuk ter odšel v krčmo. Zvonilo je ravno poldne.

ŠTIRINAJSTO POGAVJE

Istega dne, pozno proti večeru, je sedela llovska gori v bukovem logu blizu pristave. Dolgo časa že ni bila stopila iz hiše; bolni soprog in zdravnik iz Borja, kateri je prihajal sleherni dan tja ter mudil se navadno dolgo, bila sta edina človeka, s katerima je občevala, in niti prilike ni imela, iskati si druge družbe ali celo zabave.

Včeraj stoprav jo je bil pregovoril soprog, da se je peljala v Borje, in tudi danes jo je prosil, naj ide na sprehod. Čutil se je boljšega.

Vlažen večer je bil in od zahoda sem so se kopičili gosti oblaki na nebu; tam daleč za gorami se je od vročine bliskalo in skozi gosto bukovje v logu potegnil je časih gorak veter.

MLADE ŽENE PA NISO ZANIMALI NITI PRIRODNI PRIZORI NITI

Vaš dvoletnik

Dveletni otrok se silno rad giblje, saj zna že teči nekaj korakov, hoditi po stopnicah in telovaditi. Zna pobrati žogo, rezati papir ali obleko. Ko hodi, se rad drži starejšega za roko. Tako posebno rad hodi po robnikih in zidovih. Zna varno držati kozarec z dvema rokama in piti iz njega. Malček je že pameten in si zna pomagati. Če je zunaj in prične na primer deževati, bo stekel v hišo. Sam si obrača strani v knjigi, ne da bi jih strgal.

Zelo rad gleda mamo, kako gospodinja in ji tudi rad že malo pomaga: prinese zobotrebce, razvrsti pribor, prinese copate. Tudi očeta rad gleda, ko se brije, ali kaj popravlja. Z očetom sta dobra prijatelja, vendar če je kaj narobe ali če je naš dvoletnik v težavah, bo zahteval mamo in ga oče ne bo mogel potolažiti. Pogosto je izredno navezan na mamo in zahteva, da se ukvarja samo z njim posebno v prisotnosti drugih oseb. Najbolje se počuti ob enem samem starejšem, ob očetu ali mami ali stari mami, dočim se dvema osebama hkrati težko prilagodi. Svojo ljubezen do domačih izkazuje predvsem zvečer, predno gre spat. Do tujca je plašen, a ko ga spozna in seveda, če mu je ta všeč, mu pokaže vse svoje najljubše igračke.

Dveletni otrok že oznani svoje higienske potrebe. Čez noč je po navadi suh, zgodi pa se, da se podnevi pomoči in takrat ima po navadi obupan obrazek, včasih pa krivi kužka ali dojenčka za lužico. Rad poslušala enostavne pesmice ali povestice o stvarih, ki jih pozna in pri tem sodeluje: takrat, ko volk v rdeči kapici odpre usta, da bi jo pojedel, odpre usta na široko tudi mali junak. Predvsem ima rad, da mu pripovedujete zgodbe o dogodkih, v katerih je bil sam udeležen: kako je srečal mučko, kako je šel z očetom na sprehod in podobno. Rad se igra, bolj malo z drugimi otroki, predvsem sam. Zlaga kocke in sedaj zna zložiti že stolp iz šestih kock. Rad prazni in spet polni škatle, vrečke ali predale. Ima predvsem rad igračke, ki jih lahko spravi v pogon: vlak, avto, telefon. Rad se igra z vodo, vozi punčko na sprehod in skrbi zanjo. Če se že igra z otroki, se najraje igra s starejšimi od sebe. Rad se smeje in ima rad, da se mu drugi smejejo, ko naredi kaj smešnega. Ima razvit smisel za enostaven humor in ima rad šale, ki jih razume. Če je vesel, skaklja, ploska z ročicami ali pleše. Rad tudi zapoje enostavne verzice.

Kljub temu, da se zelo rad giblje, zna biti tudi miren, če mu kaj zanimivega pripovedujete. Na slikah spozna znane predmete in sebe spozna v ogledalu. Loči črno od bele barve, dočim drugih barv ne pozna. Spominja se tega, kar se je zgodilo včeraj in svoje izkušnje povezuje: če se je pri peči spekel, se peči ne bo več dotikal. Videti je zelo sebičen, ker nerad deli kar je njegovega z drugimi. Včasih si skriva igračko, da bi jo imel spravljeno na varnem. — Je zelo klepetav, besede povezuje v krajše stavke. Govori, če ima kaj povedati ali ne, če ga kdo poslušala ali ne. Z besedami izraža tisto kar trenutno dela. Samega sebe imenuje po imenu. Uboga preproste ukaze, vendar bolj

Konserviranje sadja in zelenjave

Sadje in zelenjavo lahko konserviramo z vkuhanjem, pasterizacijo, sterilizacijo, sočenjem, z vlaganjem v kisu in olju, z globokim hlajenjem itd.

Ustavimo se danes pri pasterizaciji, ki jo največkrat uporabljamo. Sadje in zelenjavo lahko pasteriziramo na električnem štedilniku, v električnem loncu za kuhanje perila in v navadnem pralnem stroju. Na električnem štedilniku lahko pasteriziramo na štiri različne načine:

- na kuhalni plošči pasteriziramo v sopari,
- s suho vročino pasteriziramo v pečici,
- kombiniramo — z vročim zrakom in soparo — pasteriziramo v pečici tako, da postavimo kozarec v pekač z vodo.

- četrti način lahko uporabljamo le, če imamo posebne patentne kozarce iz jenskekega stekla: kozarce postavimo direktno

Zračenje stanovanja

V prehodnem toplotnem obdobju zračimo dnevno sobo ali jedilnico tako, da zjutraj naredimo za 5 do 10 minut prepih. Opoldne odpremo okna na sončni strani, zvečer pa jih pravočasno zapremo.

V kuhinji imamo odprta okna glede na temperaturo ozračja; po pospravljanju naredimo za 5 do 15 minut prepih.

V spalnici pustimo okna vsaj eno uro odprta. Opoldne jih odpremo na sončni strani. Ponoči okna na pol pripremo, če je ozračje prehladno, da bi ostala odprta.

V vežah in hodnikih naredimo zjutraj prepih. Popoldne naredimo še enkrat prepih, da izgine morebiten vonj po jedeh.

V sanitarijah naj bodo okna vedno na pol odprta. V pralnici, če jo imamo, odpremo okna pri močni sopari med pranjem. Po pospravljanju pustimo okna nekaj ur odprta.

V kleti naj bodo okna odprta. Večkrat naredimo še prepih.

razume, če ga pri tem pokličemo po imenu. Rad se pride sam ljubkovati k staršem in zna z obrazom izraziti žalost, simpatijo, veselje, sožalje ali sram. Če ga oštevate, dobi žalosten obrazek, če ga pohvalite, se smejlja.

Z dvema letoma je torej otrok postal aktiven član družine. Udeležuje se družinskega življenja, sodeluje pri jedi, zna že spoštovati bišni red, oziroma ve, kaj je dovoljeno in kaj ni. Zna si že sam pomagati in ima svojo lastnino, ki jo brani pred drugimi. Otrok se prične zavedati svoje samostojnosti, spozna, da je njegova volja ločena od mamine in da je svet, ki ga obdaja eno, on pa drugo ter sku-

na grelna ploščo štedilnika in jih počasi z vsebino vred segrevamo.

Na kuhalni plošči pasteriziramo navadno v sopari. Najboljše je, če imamo poseben lonec-pasterizator, ki ima vložek za kozarce, pokrov, ki dobro zapre lonec, in termometer. Lahko pa pasteriziramo tudi v navadnem loncu, v katerega gredo trije do štiri kozarci. Na dno navadnega lonca denemo zložen star prtič ali kos lesa, dolijemo dva do štiri prste tople vode in vložimo kozarce. Paziti moramo, da je dno ravno in da se kozarci med seboj ne dotikajo, ker bi steklo zaradi raztegljivosti počilo.

Kozarce napolnimo s sadjem ali zelenjavo le do treh četrtin in zalijemo z vodo, ki naj sega za prst nižje, kot sadeži. Do vrha kozarca mora ostati vsaj 2 prsta praznega prostora. Čim več ga je, tembolj so kozarci po zaključeni pasterizaciji zaprti. Sladkorja in soli ni potrebno dodajati, če pa to želimo, ju dodamo, preden smo v kozarce nalili vodo. Nato položimo na robove kozarcev čisto, prekuhanu gumico, nanjo postavimo steklen pokrov in vse skupaj zapnenemo s kovinsko vzmetjo. Najprimernejši so patentni kozarci, ki držijo 3/4 do 1 litra, ker lahko količino, ki je v kozarcu, ko ga odpremo, takoj porabimo.

Tako pripravljene kozarce postavimo v lonec, ga pokrijemo in postavimo na kuharno ploščo. Stikalo obmimo na največjo jakost. Ko se v kozarcu pojavijo mehurčki, obrnemo stikalo na najnižjo jakost in pustimo, da se sadje pasterizira 20 do 25 minut, zelenjava pa 100 minut. Nato kuharno ploščo izključimo in pustimo kozarce v loncu še pol ure. Potem jih vzamemo iz lonca in pustimo, da se ohladijo. Ohlajenim odstranimo vzmet in preizkusimo, če so se dobro zaprti. Zelenjavo moramo pasterizirati po nekaj dneh ponovno, toda le polovičen čas. Če se kak kozarec ni zaprl, moramo pasterizacijo ponoviti, spet le za polovičen čas.

Na enak način konserviramo v navadnem pralnem stroju, v električnem loncu za kuhanje perila. V teh primerih imamo lonec

ša uveljaviti svojo moč v okolju. Otrok, ki je spoznal, da lahko nekaj naredi ali ne naredi in da je to odvisno od njega, živi v tem svojem odkritju in ga uveljavlja. Otrokov prvi »ne« ali »nočem« pomeni, da se je otrok pričel zavedati samega sebe ter ugotavljati, da ni več povsem neobgleden in odvisen od matere. Postajati pričena osebnost. Namesto, da bi bili starši zaskrbljeni nad otrokovim prvim uporom proti njihovim ukazom, bi morali biti navdušeni. Ta upor pomeni otrokovo osamosvojitve, dviga ga na višjo stopnjo zrelosti, saj pričinja z lastno voljo sam uravnava svojo dejavnost.

Drobni nasveti

- Če ste dobili pri mesarju staro in trdo govedino, dodajte vodi, v kateri boste kuhali meso, malo jedilne soli. Meso bo hitreje kuhano.

- Kadar je prehudo vroče, radi pijemo ledene pijače, ne da bi vedeli, kako nam škodijo. Posebno kadar gre za vino, ne denite steklenice v hladilnik. Ovijte steklenico z mokro hladno krpo in jo denite na prepah. Vino bo imelo pravšnjo temperaturo.

- Sadna solata bo imela boljši okus, če ji bomo dodali dve uri pred serviranjem dve limonini rezini in malce oranžnega soka.

- Na izlete ne nosite hrano, ki se hitro pokvari! Prav tako ne puščajte v pločevinastih konzervah ostanke hrane, ker se lahko zastrupite, ko boste uživali hrano, v kateri so se pod vplivom zraka naselile strupene sestavine.

- Pohištvo iz spletenega vrba čistimo s slano vodo. Najprej ga zdrgnemo z mehko krpo, ki smo jo namočili v slano vodo, potem pa pohištvo otreemo še s suho krpo.

in grelec združen v enem. Do trenutka, ko se pojavijo v kozarcih mehurčki, je postopek enak, potem pa moramo najprej stikalo izključiti in ga potem nekajkrat za nekaj minut spet vključiti, ker tu nimamo možnosti s stikalom regulirati temperature. To delamo pri sadju do 30 minut, pri zelenjavi pa do 120 minut.

Priročna je pasterizacija v pečici električnega štedilnika. Za konserviranje v pečici so primerni pol- do tričetrt-litrski kozarci. o opisanem postopku pripravljene kozarce s sadjem ali zelenjavo postavimo na kovinsko mrežo v pečici. Stikalo spod. grelca zasukamo na najvišjo jakost, termostatsko stikalo pa na najvišjo vrednost za spodnji grelec (približno 180 stopinj C). Kozarce pokrijemo z vložnim papirjem, da obvarujemo gumice pred veliko vročino. Zračni zapah pri pečici mora ostati zaprt. Ko se po 60 minutah začne dvigati mehurčki, obrnemo stikalo na najnižjo jakost (pri termostatskem stikalu na 150 stopinj C). Nadaljnji postopek je enak kot pri pasterizaciji v navadnem loncu.

Vkuhavamo le povrtnine, sveže in zrele sadeže. Razen gozdnih sadežev moramo vse drugo sadje in zelenjavo pred vkuhanjem dobro oprati. Sadje peremo celo, s peclji in muhami, da se sok ne izloči v vodo.

M-k

razgled na globoko, pod njo v poltemi ležečo, obgozdno dolino. Utopljena v svoje sanjarije je sedela nepremakljivo pod koščato bukvičo.

Koraki blizu nje so jo vzdramili na hip in prestrašena je planila kvišku, a v istem trenutku je stal pred njo — Hrast.

"Katinka!" vzkliknil je tresoč, polglasno ter izlegnil roki proti njej.

"Vi — vi ste tukaj!" dejala je zamolklo ter svoj lahki plašč polegnila tesneje čez rame. "Prestrašili ste me," nadaljevala je s težko sapo.

"Katinka!" ponavljal je on proseče.

Obrnila se je proti njemu in žarek lune je obsvetil skozi veje nje blede obraz.

Rekla ni besedice, toda obraz in postava njena, vse je govorilo, vse je vprašalo, kaj želi oni.

"Ne bojte se me, nikar ne bežite pred menoj! Le govoriti mi dovolite — če hočete — o nekdanjosti, ali ne, ne — o sedanjih dnevih — samo ne bežite, samo tukaj ostanite."

Tresla se je po vsem životu, ko so ji donele te skoro šepetane besede na uho, toda proč iti, bežati ni mogla.

Usedla se je na klop in Hrast je obstal pred njo.

Gostil mrak, ki je bil že nastal, storil je, da nista mogla drug druga razločevati obraz. In to daje temi in noči njeno moč.

"Odpustili ste mi," nadaljeval je on, "rekli ste tako zadnjič, da mi odpusčate — pa kaj to, kaj to odpusčanje — to me bolj peče nego sovraštvo, nego jeza, sovraštvo — vedi Katinka, to mi ni nič — to odpusčanje — ljubim te, ljubim — stori, kar hočeš — pa to ti moram povedati."

Prenehal je nekoliko, strast mu je glas zaprla. Ona pa ni imela nobene moči več.

Sedela je pred njim na klopi ter z rokama zakrivala obraz.

"Pustite me!" dejala je čez nekoliko trenutkov, ko on ni mogel najti zopet besede; pa sama ni vedela, kako bojazljivo je izpregovorila. Njemu je dalo to zopet pogum, kolikor mu ga še noč ni bila dala.

Stopil je pred njo ter jo prijel za obe roki ter odtegnil ju nalahko z obraza.

Pustila mu jih je za trenutek ter povsila glavo; njega pa je prešinila do dna srca misel: tvoja je, tvoja jel Hotel jo je stisniti k sebi.

Pa izvila se mu je odločno ter stopila naglo v stran na stezo, katera je vodila proti pristavi.

Tam gori sta lajala velika Medenova psa, priklenjena pri hlevu, in skozi bukovje je potegnil močen piš.

"Čemu hodite za menoj?" dejala je strogo in skoro s hrupavim glasom. "Povoda vam ne dajem; ne smem ga in — nočem ga dajati! Vi sami ste najini poti ločili..."

Vtem je stal on zopet poleg nje ter, primši jo okoli pasu, potegnil k sebi.

"Tako ne smeš in ne moreš govoriti!" šepetal je, "danes sem drug — odkar sem te tu vnovič videl, sem drug človek; jaz ne vem, ali bedim ali sanjam — pa kaj bi ti pravil?"

Držal jo je nekoliko trenutkov slonečo na njegovih prsih — pa na hip jo je izpustil iz rok, akoravno se ni več ustavljala njegovemu objemu. Obrnil se je na pol v stran in ona si je molče popravljala svoj robec, kateri je bil zdrnil z glave.

Strast človeška ima čudna pota.

"Zbogom," dejal je Hrast polglasno, pa ne da bi se ozrl v llovsko, katera je še vedno nepremično stala na prejšnjem mestu; zavijala se je še vedno v svoj robec. Ko bi se bil le obrnil k njej ter prijel jo za roko — objela bi ga

bila in dejala mu, da ga še vedno ljubi kakor nekda in bolj ko nekda! Uprla je počasi pogled vanj in na ustnih ji je bilo njegovo ime — izpregovoriti ga ni mogla.

"Zbogom!" odgovorila je po tihem ter odšla naglo po stezi proti domu in tem hitreje, čim bolj se je bližala pristavi. Morda se je bala, da se ji povrne zopet prejšnja slabost.

Hrast je zrl nem za njo in, ko je izginila v temi, stopil je tudi nekoliko korakov proti pristavi, pa vrniti se je ter sedel na okorno mizo pod bukvami.

"Prekleta! Prekleta!" mrmral je predse, pa vedel ni, niti kaj govori niti koga preklinja.

Dva dni pozneje je zvedel, da so tujci z Medenove pristave odpotovali.

PETNAJSTO POGlavJE

Sredi novembra je že bilo, neprijetnega mračnega dne, kakor nam jih pošilja le pozna jesen.

Daljne gore je zakrivala lahka, mokra meglica, katera, dvigajoča se tudi nad Borjem, ni dala pota sončnim žarkom, da bi prodrli v široko borjansko dolino. Drevje krog in krog je molelo gole veje kvišku, le hrastiči so nosili še v svojih vrhovih cele kodelje suhega perja.

Travniki na desni in levi velike ceste so bili do malega preplavljeni in poleg njih je blatna cesta pričala o dolgoletnem deževju.

Taki dnevi ležejo duhomorno na človeka.

(Nadaljevanje sledi)

Smeh stoletij

Francoski državnik Clemenceau je pripovedoval naslednjo zgodbo:

„Nekega dne sta mimo mene prišli mati in hčerka in mati opozori hčerko name.

— Kaj pa je takega storil tisti gospod! — je vprašal otrok.
— Domovino je rešil, — je rekla mati s poudarkom, — kakor Devica Orleanska.

— No, zakaj pa ga potem niso sežgali! — jo pobara deklica.

— „No, vidite,“ je zaključil Clemenceau, „kaj me še čaka.“

*

Med veliko epidemijo gripe ob koncu prve svetovne vojne so vprašali Clemenceauja:

„Ali ste kaj ukrenili proti epidemiji!“

„Seveda sem.“

„Kaj pa!“

„Svoje prijatelje sem opozoril, naj v oporoki ne pozabijo name,“ je odvrnil državnik.

*

Ginekolog Bumm je imel tudi strupen jezik in so se ga na izpitih vsi bali. Študentu, ki je na vprašanje o pomoči pri porodu odgovoril čisto napačno, je dejal:

„Izvrstno! Če vzamete zdaj porodniške klešče in freščite z njimi očeta po glavi ste iztrebili vso družino!“

J. SYMONS

Navaden umor

Težavno je z vami, amaterski detektivi, privatni izsledniki, kakor sami sebi pravite, ker vedno rešujete nenavadne primere, — je dejal inšpektor Leeds Francisu Quarlesu. — Zaklenjena vrata, sumljivo orožje, kakor so puščice ali kopja in redki malajski strupi, ki vam takoj odkrijejo morilca, ker je samo eden od osumljenih bil na Malaji. Vi ste prav čudna družina. Vsak od vas bi se izgubil, če bi se znašel pred najnavadnejšim umorom, ki zahteva resno delo.

— Navadnih umorov ni, — je odgovoril Quarles, — prav tako kakor ni neresljivih primerov. Glej, spominjam se, na primer, nekega umora pred desetimi leti...

— Ne zanima me, kar se je zgodilo pred desetimi leti..., ga je prekinil Leeds. — Ohrani si ta spomin zase. Raje razmisli o primeru, s katerim se pravkar ukvarjam: gre za umor tridesetletnega mehanika Jimmyja Dreeverja. Nobenih nenavadnih zapletov, ničesar pomembnega razen nekaj beležk. Povsem navaden umor, za katerega pojasnitev je treba vložiti mnogo, mnogo truda.

— Pripoveduj mi ga! — je zaprosil Quarles.

— Dejstva so kaj enostavna, — je pričel inšpektor. — Dreever je živel v enosobnem stanovanju v bloku, imenovanem Mellifont Court. Ne misli, da je to nekaj velikega, kakor bi se dalo sklepati po imenu, — je dostavil posmehljivo. — Nič veličastnega! To je blok iz rdeče opeke, zgrajen pred dvajsetimi leti. Mračen blok — mislim, da bi mu tak naziv še najbolj ustrejal. V stanovanjih so večinoma velike delavske družine. Dreeverja je nekdo umoril v ponedeljek med 12. in 13. uro. Stanovalec sosednih stanovanj ob tem času navadno ni doma. Žene nakupujejo po mestu, a moške so v službah. Slišati je bilo strela, toda nihče ni temu posvečal posebne pozornosti, ker nihče ni bil gotov, ali so to strela iz revolverja ali pokanje motornega vozila. Sicer pa se ljudje ne zanimajo za življenje sosedov.

V stanovanju je bilo razmeroma lahko rekonstruirati zločin. Dreever je morilcu odprl vrata in oba sta se predtem pogovarjala. V pepelniku sta bila dva ogorka različnih vrst cigaret. Nato je morilec izvlekel revolver, ukazal Dreeverju, da se postavi v kot, in iz neposredne bližine izstrelil vanj dve krogli. Orožja nismo našli (verjetno leži nekje na dnu Temze). To je moralo biti orožje manjšega kalibra, verjetno ženska pištola. Toda ali je tudi streljala ženska? Ostanek rdečila nismo našli na nobenem od cigaretnih ogorkov.

V nekem predalu omare za perilo smo našli beležnico z imeni in naslovi več kot dvajset deklet, kar dokazuje, da je bil umorjeni velik ženskar. Prav tako smo našli več pisem, vsako od druge ženske. Sosedje so potrdili, da je Dreever večkrat sprejemal obiske žensk, ki so ostajale pri njem pozno v noč.

Stalo nas je mnogo truda, ko smo iskali ta dekleta... je nadaljeval inšpektor. — Zares mnogo truda. In uspeh preiskave: trenutno jih je pet med njimi osumljenih, tri so njegove prijateljice iz zadnjega časa. To so tajnica Betty Brawer, manikerka Ella Morris in prodajalka Maureen Pitt.

Ta ali ona od njih je najbrž odkrila, da jo Dreever vara, pa ga je obiskala z revolverjem v torbici. Nadalje smo osumili še rdečelaso lepotic Ruby Power, ki se je javno za-

GEORGE MIKES

Ležeč na trebuhu, je mož žvečil travnato bilko. Po njegovem hrbtu so se sprehajale mravlje. Zraven nje-ga je po turško sedela žena in opazovala kopalce. Nebo je bilo jasno, brez oblaka. Nenadoma je rekla žena:

„Prihodnji teden bo treba kupiti kurjavo. Niti mignil ne boš, pa bo že zima pred vrati. Bi kupila koks ali briket?“

„Briket,“ je lenobno zevajoč odgovoril mož. „Bi mi hotela namazati hrbet s kremo proti opeklinam?“

„Zakaj pa ne koks?“ je nadaljevala žena. „Sosedje vedno kurijo peči s koksom in imajo toplo kot v kopalnici... Pa sploh imava s seboj kremo proti opeklinam?“

„Pa kupi koks,“ je zamolklo rekel mož in priprl oči. „Krema je v tvoji torbi.“ Žena je dolgo brskala po torbi, dokler navsezadnje ni našla kreme proti opeklinam. Potem je počasi, svečano in strokovnjaško začela mazati možev hrbet.

„Ti torej meniš, naj naročiva koks?“ je zaskrbлено zamrmrala žena. „Meni pa se zdi, da v naših pečeh boljše gori briket...“

Mimo njiju so šle tri lepe plavolaske. Ena od njih je za trenutek postala in veselo zamahnila z roko.

„Nekaj sem te vprašala,“ je karajoče rekla žena. Potemtakem naj ne kupim briketa?“

„Kupi briket!“ je zastokal mož in nato zasopel. „Se ne bi malce zmočila?“

„Najprej se zmeniva za kurjavo!“ je odgovorila žena z glasom, ki ni trpel ugovora. „Briket ali koks?“ Prav takrat se je pred moževim nosom vrstilo šest deklet. Videl pa je lahko le dvanajst čudovitih pet in meč in slišal vesele, razposajene glasove.

„Kupiva koks,“ je proseče rekel mož, ki se je kar kopal v znoj.

klela, da ga bo prej ali slej umorila. In slednjič je sumljiv še zidar Bill Chapman. Dreever je hodil nekaj časa z njegovo hčerko in oče mu je večkrat grozil.

Inšpektor je za hip umolknil in nato nadaljeval:

— Zdaj je vrsta na tebi. Izberi, kdo od te peterice je morilec. Vsi so imeli za to priložnost in povod. Dekleta v času opoldanskega odmora, Chapman pa je bil na bolezenskem dopustu. Pravim ti, to je primer, ki se da rešiti samo z napornim umskim delom.

— Dobro, — je dejal Quarles, — o vseh si povedal, kaj delajo, a ničesar o Dreeverjevem poslu. Kako to, da je sredi dneva čakal na morilca v stanovanju in ni bil na delu?

— Pravkar sem ti hotel to povedati. Dreever je delal v garaži podjetja Pottle in Brandy do zadnjega petka. Bil je dober delavec, toda rad se je sprl. Nikoli ni izbiral svojih besed. Takšen je bil tudi do žensk. Zadnjega petka pa si je v prepiru z Bradyjem malo preveč dovolil, zato mu je šef v jezi dejal, naj takoj dvigne svojo plačo in se ne prikaže več v garaži. Ob tej priliki mu je eden od sodelavcev povedal, naj si najde delo pri Alfredu Lampreyu, ki išče mehanika.

Ko se je javil pri Lampreyu, je bilo mesto že zasedeno, toda ponudili so mu delo v nočni izmeni in Dreever ga je sprejel. Službo bi moral nastopiti v ponedeljek ob 21. uri.

— A kako je preživel vikend?

— Preveč sprašuješ. A videl boš, da smo razmišljali tudi o tem. Morem ti povedati, da je po Bradyjevemu mnenju pričel verjetno popivati že v petek popoldne. To je pozneje potrdil tudi Lamprey, ki je povedal, da ga to ni motilo. Vedel je, da se Dreever dobro razume na svoj posel, in razen tega mu je bil mehanik v nočni izmeni nujno potreben.

Ko je v petek zvečer odšel od Lampreya, je Dreever nadaljeval s popivanjem. Spremljali smo njegovo sled skozi tri ali štiri krčme. Nепrestano je bil v družbi neznanih ljudi. Ob devetih zvečer mu nikjer niso hoteli več postreči, ker je bil že preveč pijan in je iskal preprič gosti. Zaradi tega je bil aretiran. Tako je bil v soboto in nedeljo v zaporu, kjer se je iztrezil. V ponedeljek so ga izpustili, potem ko je plačal denarno kazen. Od sodnika je odšel naravnost v svoje stanovanje.

— Praviš, da je Dreever posedal po krčmah od trenutka, ko je dobil

Izberite tudi vi!

■ Matevž Hace: TIHOTAPCI , povest o tihotapcih konj, 208 str., br.	šil. 20.—
■ Anton Ingolič: VRELEC V PLANINI , zbirka novel iz zadnje vojne, 368 str., pl.	83.—
■ Juš Kozak: IZPOVEDI , zbirka esejev in potopisov, 520 str., pl.	68.—
■ Josip Jurčič-Janko Kersnik: ROKOVNJAČI , zgodovinski roman, 240 str., ilustr., br.	18.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

novo službo, pa vse do časa, ko so ga zaprli? — je vprašal Quarles.

— Tako je.

— In ves čas je prebil v zaporu, odkoder je nato odšel naravnost domov? Odkod to veš?

— Najel je taksi od zapora do doma. Neki deček ga je videl, kako je stopil iz vozila pred svojim stanovanjem. Nikomur ni zaželel niti dobro jutro.

— Je imel Dreever v svojem stanovanju telefon?

— Ne.

Quarles je vzel košček papirja in nekaj napisal, a nato ga je čez mizo porinil pred inšpektorja in se ponovno zleknil v udobnem naslonjaču. — Popolnoma sem gotov, da sem ti napisal pravo morilčevo ime. Seveda zanj ne morem nuditi popolnega dokaza. Toda, — je nadaljeval Quarles, — prepričan sem, da ima tudi neko deklo iz Dreeverjeve beležnice zvezo s to osebo.

Inšpektor je nekaj časa gledal v papir, nato se je z odprtimi usti zastrel v Quarlesa. — Toda kako...?

— Prosim, prepričaj se še enkrat, ali je bilo deklo s to osebo v zvezi. Sem skromen človek in priznam, da se lahko tudi zmotim. Toda mislim, da mora biti neka zveza med obema... — je dodal Quarles.

Dva dni pozneje je prišel inšpektor h Quarlesu.

— Prav si imel! — je rekel že med vrati. — Ena od deklet je bila z njim zaročena. Nato je prišel Dreever in ona ga je zapustila. Čez nekaj mesecev se je je Dreever naveličal, zato je izvršila samomor. Morilec je uporabil isto pištolo, kar je predstavljalo simbolično maščevanje. Pri-

znal je. Toda meni še vedno ni jasno, kako si primer tako naglo rešil.

— Zelo enostavno, — je odgovoril Quarles. — Dreeverja je ubila krogla sredi dneva. To je mogel storiti samo nekdo, ki je vedel, da bo Dreever v tem času doma. Kdo je mogel vedeti, da je Dreever doma? Dekleta niso vedela, ker ga v vsem tem času niso videla. Tudi ljudje pri podjetju Pottle in Brady ne pridejo v poštev, ker so mislili, da je dobil zaposlitev podnevi. Od petka, ko je izgubil službo, pa do ponedeljka, ko je prišel v svoje stanovanje, Dreever ni videl nobenega od znancev. Telefona ni imel, zato tudi ni mogel klicati nobene od svojih prijateljic. Potemtakem je preostala samo ena oseba, ki je povsem zanesljivo vedela, da bo Dreever začel z delom v ponedeljek zvečer. A to je bil Alfred Lamprey, ki mu je dal službo. A zdaj, dragi moj inšpektor, ti lahko še nekaj povem. Veš, kako sem prišel do teh sklepov? Samo z umskim delom. Z zelo napornim umskim delom!

Lastno mišljenje

Ko se je v družbi začel pogovor o književnosti in umetnosti, sem se razgovoru vedno pridružil. Potrpežljivo so me poslušali, potlej pa so mi rekli:

— Vse to smo že slišali, Miša. Treba je imeti lastno mišljenje. Pomankanje lastnega mišljenja me je spravilo v slabo voljo, postal sem nesrečen, zato sem se odločil, da se bom skušal čimprej dokopati do svojega mišljenja. Šel sem k najboljši bistroumnemu prijatelju in ga prosil za nasvet. Razmišljal je nekaj minut, se pri tem zazrl v neko točko na horizontu in potem rekel z glasom, ki je tehtal sleherno izgovorjeno besedo:

— Za to je treba mnogo vedeti. Beri in vse ti bo jasno.

Zahvalil sem se mu in se vrgel na knjige.

Najprej sem ugotovil, da neki romanopisec ni trpel poezije. Takoj sem se nehal zanimati za poezijo. Potem sem prebral, da neki veliki umetnik ni maral glasbe. Od tega trenutka sem nehal hoditi na koncerte. Potem sem prebral knjigo o velikem pesniku, ki ni maral proze. Istega dne sem odnesel vse svoje knjige v antikvariat. Kmalu sem spoznal, kako se je neki slavni skladatelj vse svoje življenje čudil, zakaj živijo na svetu slikarji. Od tistega trenutka nisem šel več na nobeno razstavo. Razen tega sem kaj kmalu ugotovil, da neki veliki umetnik ni maral opere, drugi veliki umetnik je preziral dramo, tretji pa ni priznaval baleta.

V gledališču me nihče več ni videl.

Po vsem tem sem se počutil kot strokovnjak.

Prišel sem v svojo staro družbo, se pogumno vpletel v razgovor in začel kritizirati vse po vrsti.

Zdaj v tej družbi spoštljivo govorim o meni.

— Miša ima o vsem izvirno mišljenje!

G. Kemoklidze (Gruzija)

NA PLAŽI

Avstrijski dogodki

● Uspeh sejma v Riedu

Tradicionalni sejem kmetijstva v Riedu za Zgornjem Avstrijskem, ki se je končal minulo nedeljo, je zabeležil razveseljiv uspeh. Našteli so 870.000 obiskovalcev, to je za 5 odstotkov več kot pred dvema leti. Znatno povečalo pa se je tudi število interesentov za posamezne strokovne razstave ter kupcev različnega blaga, tako da so razstavljalci (bilo jih je 1450 prav zadovoljni. Iz inozemstva so prevladovali obiskovalci iz Bavarske in iz Češkoslovaške.

● Vojaki so dobri jedci

Avstrijska vojska ima 111 vojaških kuhinj, kjer je letno na prehrani okoli 45.000 vojakov; na leto porabijo v teh kuhinjah 40.000 ton živil (to bi bilo 2000 tovornih vagonov oziroma 20 km dolg vlak!). Od kar imamo v Avstriji spet vojaščino (od leta 1955), je bilo za prehrano vojakov izdanih že 2,55 milijarde šilingov. Za dobavo živil skrbi 150 mesarjev, 180 pekarn, 140 trgovcev z živili, 100 mlekarn in 85 trgovin s sadjem in zelenjavo. Na leto porabijo vojakji 9.000.000 litrov mleka, 7 milijonov hlebov kruha in 4.000.000 kg krompirja.

● Dober obračun turizma

Po podatkih avstrijske Narodne banke so meseca julija znašali devizni dohodki iz turizma 3531 milijonov in izdatki 944 milijonov šilingov, tako da je presežek dosegel 2587 milijonov šilingov. Vse te številke so za kakih 10 odstotkov višje kot v istem mesecu lani. V prvih sedmih mesecih tega leta je tujski promet prinesel Avstriji za 11.757 milijonov šilingov deviz, izdatki pa so znašali 3895 milijonov šilingov; dosežen je bil torej presežek v višini 7862 milijonov šilingov, kar je za 5 odstotkov več kot v istem obdobju lanskega leta.

● Ogromni izdatki za avtocesto

Pri gradnji avtoceste med Celovcem in Beljakom so bila na odseku Celovec-Kri-va Vrba oddana dela za okroglo 84 milijonov šilingov. Računajo, da bo gradnja avtoceste med Celovcem in Vernberkom stala skupno 1,5 milijarde šilingov; od tega bodo gradbeni stroški znašali 1250 milijonov šilingov, ostalih 250 milijonov pa gre za nakup zemljišč.

NOVICE IZ SLOVENIJE

● Blejski grad privlačuje

Med najbolj znane in obiskane turistične zanimivosti ne le v Sloveniji marveč sploh v Jugoslaviji spada poleg Postojnske jame nedvomno tudi blejski grad, ki je z muzejem, restavracijo in edinstvenim razgledom na jezero postal resnična turistična atrakcija. O tem govorijo naslednji podatki: leta 1964 je blejski grad obiskalo 162.118 turistov, leta 1965 jih je bilo 167.700, leta 1967 je obisk narasel na 178.604 osebe in lani na 187.089 oseb; letos pa predvidevajo, da bo blejski grad zabeležil rekordno število 200.000 domačih in tujih turistov.

● Alko dviga proizvodnjo

Tovarna alkoholnih in brezalkoholnih pijač Alko v Ljubljani je izvedla vrsto obnovenih del ter modernizacijo obrata, kar je omogočilo bistveno povečanje proizvodnje. Pred nedavnim so odprli povsem novo halo za proizvodnjo brezalkoholnih in nekaterih žganih pijač, v njej so montirani najmodernejši stroji. Ti ukrepi so omogočili, da so letos že v prvem polletju dosegli 3096 ton osnovne proizvodnje, to je toliko kot je leta 1965 znašala celoletna proizvodnja. Prav tako narašča tudi polnjenje steklenic, ki je leta 1965 znašalo 3.407.000 enot, letos pa že v prvem polletju 4.837.000 komadov.

● Predvidene gradnje avtocest

Kakor znano je pred kratkim bilo v Sloveniji precej razburjenja zaradi odločitve zveznega izvršnega sveta v Beogradu glede gradnje avtocest v Sloveniji. Medtem je bila zadeva urejena in je republiški izvršni svet predvidel, da se bodo dela pri gradnji avtoceste na odseku Vrhnika-Postojna pričela pomladi 1970 in končala do konca leta 1972, dela na odsekih Postojna-Razdrto in Hoče-Levec pa bi se, če mednarodna banka za obnovo in razvoj odobri kredit do konca leta 1970, lahko začela s pričetkom leta 1971 in zaključila leta 1974.

Dve mladi servirki

(lahko začetnici) išče gostišče

„ROŽANSKI DOM“ — ANTONIČ

na Reki pri Št. Jakobu v Rožu

Dobra plača. Telefon (0-42-53) 241

Sto let zdravilišča Radenci

Minulo soboto so v Radencih slovesno proslavili stoletnico tega danes mednarodno znanega zdravilišča. Slavnostni so se udeležili tudi številni visoki predstavniki političnega in javnega življenja Slovenije, ki so ob tej priložnosti čestitali več kot tisoččlansko kolektivno zdravilišče ob stoletnici prvega izkoriščanja bogatih vrelcev daleč po svetu znane in priljubljene mineralne vode.

Stoletni jubilej je bil velik praznik ne samo za Radence, marveč za celo radgonsko občino. Oba zbora občinske skupščine sta se sestala na slavnostni seji, podelili so vrsto odlikovanj in drugih pri-

znanj ter odkrili spomenik, ki je izdelal akademski kipar Franc Kiraly, v sosedni vasi Boračevi pa so odprli novo polnilnico statine in toizvodnja zdravilne vode. Leta 1959 je dosegla že skoraj 19 milijonov steklenic, z otvoritvijo novega obrata v Boračevi leta 1961 z zmogljivostjo 6000 litrov na uro pa se je proizvodnja statine dvignila na 25 milijonov steklenic na leto.

Radenska statina je prvič pritekla iz globin novembra 1869, leta 1870 pa so že napolnili 37.000 steklenic. Največjo predovno proizvodnjo so dosegli leta 1937, ko so napolnili 10 milijonov steklenic statine; hkrati pa so se takrat začela na steklenicah pojavljati znana tri rdeča srca, simbol zdravilne vode iz Radencev. Med drugo svetovno vojno je proizvodnja padla na polovico in naprave so bile močno poškodovane.

Kljub temu pa so v zdravilišču že septembra 1945 sprejeli spet prve bolnike in potem je obisk rasel iz leta v leto, hkrati z njim pa tudi proizvodnja zdravilne vode. Leta 1959 je dosegla že skoraj 19 milijonov steklenic, z otvoritvijo novega obrata v Boračevi leta 1961 z zmogljivostjo 6000 litrov na uro pa se je proizvodnja statine dvignila na 25 milijonov steklenic na leto.

V letošnjem jubilejnem letu, ko so odprli tudi novo nalivalnico v Boračevi, bodo v Radencih napolnili več kot 100 milijonov litrov statine ter jo razposlali širom po svetu.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavnostni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 15. 9.: 6.05 Odkrito povedano — 6.12 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k oliki — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Evropa poje: Zborovska glasba iz Estonske — 19.20 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Portret: Mahatma Gandhi — 22.10 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 14. 9.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Iz gledališča — 11.15 Holandski festival — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 16.30 Stekličica evropskih rek — 17.10 Obzornik znanosti — 18.00 Samo veselje z glasbo — 19.10 Majstri tričetrtinskega takta — 20.00 „Wozzek“, opera — 22.10 Tribuna — 23.10 Dunajska glasba.

Ponedeljek, 15. 9.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Preden odidete — 6.11 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 15.00 Načelo evolucije — 15.30 Visokošolski študij, toda kaj in kako — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Raziskovalne naloge — 20.00 Evropski koncert — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobni avstrijski skladatelji.

Torek, 16. 9.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 15.00 Mala kulturna zgodovina — 17.10 Obisk raziskovalcev — 19.30 Pogled v znanstvene revije — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Spectrum Austrija — 21.00 Nasladni strupi naše civilizacije — 21.30 Klavirska glasba — 22.10 Filozofska antropologija — 23.20 Studio nove glasbe.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvenec jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 15. 9.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Obzornik za ženo — 11.00 Naša lepa domovina — 14.00 Zabavni koncert — 14.30 Dobrodošli na Koroskem — 15.30 Koncert želja — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Vaš konjiček — 18.40 Koroski profili — 19.40 Melodija in ritem — 20.05 Program v orehovi lupini — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 14. 9.: 6.35 Ljudska glasba — 7.35 Vesele note — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Operetne melodije — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert želja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Vesel sprehod.

Ponedeljek, 15. 9.: 5.05 Pihalni zvoki — 9.30 Širni pisani svet — 11.00 Ljudska glasba — 13.55 Davčna pravo — 15.00 Nova koroska pesem — 15.15 Koroski knjižni kotiček — 17.10 Šanson v opereti — 19.15 Vsakdanji problemi — 20.10 „Konec poletja“, radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Bavarska.

Torek, 16. 9.: 5.05 Pihalna godba za začetek dneva — 9.30 Dežela ob Dravi — 11.00 Ljudska pesem — 13.45 Mladinska oddaja — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Oddaja za delavce — 19.15 Slišiš pesmico — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Pisan venček melodij.

Sreda, 17. 9.: 5.05 Godba na pihala — 5.33 Ljudske viže — 9.30 Operetne melodije — 11.00 Godci, igrarji! — 15.00 Nove knjige koroskih založb — 15.30 Koroska včeraj in danes — 16.00 Venček melodij — 17.10 Operetna palela — 18.00 Ljudska prosveta na Koroskem — 19.15 Obisk pri koroskih zborih — 20.10 Kaj je psihosomatična medicina v resnici? — 21.15 Pozor, snemanje.

Četrtek, 18. 9.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo

avtopostop — 12.10 Lisztov in Chopinov klavir — 12.40 Domači ansambli in pevci — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Melodije iz Pariza, Londona in Dunaja — 15.40 Poje mezzosopranistka Bogdana Stritar — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Zbor „Grafika“ iz Ljubljane — 18.15 „Top-pops 11“ — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Zadovoljni Kranjci — 20.00 Sobotni večer — 20.30 Zabavna radijska igra — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 14. 9.: 4.30 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.45 Skladbe za mladino — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši! — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Novi ansambli domačih viž — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.05 Vrtiljak zabavnih melodij — 15.05 Popoldne ob zabavnih glasbi — 15.30 Humoreska tedna — 16.05 Po domače — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Jugotonove glasbene razglednice — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Zaplešite z nami — 23.05 Pe-Lo-Tien: Pesmi — 23.15 Godala v noči.

Ponedeljek, 15. 9.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.45 Iz mladinskega glasbenega arhiva — 12.10 Scenska glasba k Linhartovi komediji „Veseli dan ali Matiček se ženi“ — 12.40 Koncert pihalnih orkestrav — 14.05 Lope melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Poje zbor iz Bilčevsa — 17.05 Iz opere „Orfej in Evridika“ — 18.35 Lahka glasba — 19.15 Ansambel Fantje treh dolin — 20.00 Dubrovnik — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Z velikimi orkestri zabavne glasbe.

Torek, 16. 9.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Morda vam bo všeč — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Skladbe za mladino — 14.20 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.40 Igra violinist Miha Pogačnik — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V terek nasvidenje — 19.15 Ansambel Rudija Bardoferja — 20.00 Malej Bor: Raztrganci, radijska igra — 20.56 Parada popevk — 22.15 Jugoslovska glasba — 23.05 Puškin: Utopljenec — 23.15 Plesni orkestri in ansambli jugoslovskih radijskih postaj.

Sreda, 17. 9.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.20 Zabavna glasba — 9.45 Počitniški pozdravi — 12.10 Iz opere „Nikola Šubič Zrinski“ — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Norveški radijski orkester — 14.35 Voščila — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz solistične glasbe — 18.45 Kulturni kažipot — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Operne melodije — 21.00 Mozaik zabavnih melodij — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Godala v ritmu.

Četrtek, 18. 9.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Ansambel zagrebških solistov — 12.40 Narodne iz Slovenije — 14.05 Mladina poje — 14.20 Operetne melodije — 15.40 Iz opere „Don Juan“ — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Turizem in glasba — 19.15 Poje Elda Viler — 20.00 Četrtko večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Od Ibsena do Ionesca — 22.15 Koncert klavirskih skladb Franca Liszta — 23.15 Z jugoslovskega pevci zabavne glasbe.

Petek, 19. 9.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Morda vam bo všeč — 12.10 Ritmi in melodije iz črnske in latinske Amerike — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Festivalni orkester belgijskega radia — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.40 Gershwin: Amerikanec v Parizu — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavnih glasbi — 18.50 Na mednarodnih križpotih — 19.15 Ansambel Pavla Kosca — 20.00 Skladbe srbskih avtorjev poje zbor RTV Beograd — 20.30 Rad imam glasbo — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Plesna glasba z velikimi orkestri.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroskem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založnika in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

AVSTRIJA

Sobota, 15. 9.: 8.55 Evropsko prvenstvo v veslanju — 15.30 Evropsko prvenstvo v veslanju — 16.30 Za otroke: Mala hišica — 16.55 Za otroke — 17.05 Za družino — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Bilanca sezone s Karlom Farkasem — 21.30 Športni žurnal — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Sirocco, med Kalrom in Damaskom.

Nedelja, 14. 9.: 8.55 Evropsko prvenstvo v veslanju — 15.30 Evropsko prvenstvo v veslanju — 16.25 Za mladino — 17.35 Film zate — 18.00 Ernst Waldbrunn bere Karla Maya — 18.30 S skrito kamero — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Karambolaža, film — 21.40 Koncert dunajskih filharmonikov — 22.35 Čas v sliki.

Ponedeljek, 15. 9.: 18.00 Telestet — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Kamar nas veter zaneso — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Simon Templar — 21.00 Telesport — 22.00 Čas v sliki — 22.10 Posebej za vas: Limbo.

Torek, 16. 9.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Rinaldo Rinaldini — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Prismo, odložite — 21.15 Santa-Berger-Show — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki.

Sreda, 17. 9.: 11.00 New Orleans-Bourbon Street — 11.45 Telesport — 14.00 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki — 16.30 Za otroke: Ukradeni kamela — 17.10 Za otroke — 18.00 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z živalmi — 21.05 Televizijska igra — 22.35 Čas v sliki — 22.45 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki.

Četrtek, 18. 9.: 16.30 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki — 18.00 Italijanščina — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Policijska poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Vladar brez krone, zgodovinski film — 21.55 Čas v sliki — 22.05 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki.

Petek, 19. 9.: 11.00 Kaj ta ženska vse počne — 16.00 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki — 18.00 Eurapatrip — 18.25 Podoba Avstrije — 18.05 Air Taxi — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Eden in drugi — 21.20 Časovno dogajanje — 22.20 Čas v sliki — 22.30 Evropsko prvenstvo v lahki atletiki.

TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

Sobota, 15. 9.: 17.55 Po domače — 18.25 Disneyev svet — 19.15 Kitajska vojna — 20.00 Dnevnik — 20.35 Magazin — 21.35 Rezervirano za smeh — 21.50 Serijski film — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila — 23.25 Športna reportaža.

Nedelja, 14. 9.: 8.55 Evropsko veslaško prvenstvo — 10.50 Proslava ob 50-letnici ustanovitve SKOJ-a — 11.50 Evropsko veslaško prvenstvo — 12.40 Disneyev svet — 13.35 Biro — 13.55 Motorne dirke za veliko nagrado Jadrana — 18.30 Nevesta v črnem, španski film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Fantje in dekleta, humoreska — 21.20 Videofon — 21.35 Športni pregled — 22.05 Dnevnik — 22.25 Waterpolo Madžarska—Jugoslavija.

Ponedeljek, 15. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Angleščina — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Angleščina — 15.55 Nemščina — 16.10 Ruščina — 17.15 Madžarska oddaja — 17.45 Za otroke — 18.00 Po Sloveniji — 18.30 Pri zobeždravniku — 18.50 Zabavno glasbena oddaja — 19.20 Kalendaroskop — 20.00 Dnevnik — 20.35 Maksim Gorki: Maljva, drama.

Torek, 16. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 14.35 Šolska oddaja — 15.25 Ruščina — 16.00 Angleščina — 16.30 Evropsko prvenstvo — 18.40 Oddaja za italijansko manjšino — 19.00 Izseljeniški večer — 19.25 Na sedmi teži — 20.00 Dnevnik — 20.35 Postopači, italijanski film — 22.15 Evropsko atletsko prvenstvo — 23.35 Poročila.

Sreda, 17. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 14.00 Evropsko atletsko prvenstvo — 17.45 Za otroke — 18.30 Velika pustolovščina — 19.15 Šport — 20.00 Dnevnik — 20.15 Šport — 21.05 Človek s kamero — 22.05 Poročila.

Četrtek, 18. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Angleščina — 10.45 Nemščina — 11.00 Francoščina — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Angleščina — 15.55 Nemščina — 16.30 Evropsko atletsko prvenstvo — 17.45 Po Sloveniji — 18.15 Velesejmski biro — 18.45 Komedija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Vozniško dovoljenje prosim — 21.10 Smart, serijski film — 21.35 Evropsko atletsko prvenstvo — 23.05 Poročila.

Petek, 19. 9.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Angleščina — 14.45 Šolska oddaja — 16.00 Evropsko atletsko prvenstvo — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pojma v dežju, ameriški film — 22.15 Poročila — 22.20 Poletni quiz.